

RUCH FILOZOFICZNY

wychodzi w zeszytach objętości co najmniej jednego arkusza. Dziesięć zeszytów tworzy tom.

Wydawca i Redaktor:

Prof. Dr. KAZIMIERZ TWARDOWSKI.

Sekretarka Redakcyi: **Drka DANIELA GROMSKA.**

Czasopismo wspierają zasiłkami:

Ministerstwo Wyznań religijnych i Oświecenia publicznego,

Kasa pomocy dla osób pracujących na polu naukowym im. Dra med. Józefa Mianowskiego,

Wydział kultury Magistratu miasta stołecznego Warszawy.

Adres Redakcyi i Administracyi „Ruchu Filozoficznego“: Lwów, Mikołaja 4. Filia Redakcyi w Warszawie: Dr. Maryan Borowski, Szopena 1. — Filia Redakcyi w Poznaniu: Prof. Dr. Stefan Błachowski, Uniwersytet.

Prenumerata za cały tom wynosi 500 Mp., za połowę tomu 300 Mp. Cena niniejszego podwójnego zeszytu 100 Mp.

TADEUSZ KOTARBIŃSKI.

O potrzebie zaniechania wyrazów „filozofia“, „filozof“, „filozoficzny“ i t. p.

Nie tylko sadzić trzeba na zagonie mowy nowe twory, nie tylko wyrosłe już pędy we właściwą stronę kierować, ale i pleć chwasty od czasu do czasu, zwłaszcza gdy wybują i same zamrzeć nie chcą. Pozbądźmy się „filozofii“, „filozofów“, „filozoficzności“ i t. p. starych jak skrzyp i jak skrzyp nieproszonej wtretów. Niechaj podzielą los trutniów po ulach: dobre były, póki służyły ku zapłodnieniu; dziś przeszkadzają w gospodarstwie — więc precz z niemi. Pisząc tak w „Ruchu Filozoficznym“ popełnia się z pozoru pewien nietakt. Niejeden poczyta gotów za niegrzeczność, gdy kto przychodzi do cudzego domu w gościnę i tłumaczy gospodarzowi niewłaściwość jego nazwiska. Niejeden może wyczyta nawet poniżej gorsze intencje, mniemając, jakoby się godziło tutaj w zasadność samego istnienia „Ruchu Filozoficznego“. Bynajmniej! Życzymy mu tylko kariokinezy. Gdybym zaś nie obawiał się popełnić drugiego nietaktu, podwójnego nawet, tobym wyraził na tych tu łamach gorące życzenie: niech najbliższy zjazd filozoficzny wyda wyrok banicyi na owe „filozoficzne“ wyrazy... Dlaczegoż tak trzeba? W czym leży ich wina gardłowa?

Oto zachodzi kumulacja przestępstw, dostępnych wyrazom. Przedewszystkiem tedy wieloznaczność, na domiar złego tak właśnie umiarkowana, iż nie razi jeszcze publiczności, tak zaś rozwinięta, że stwarza chaos. Mała to wszak niewygoda, jeżeli znajdzie się w języku wyraz tak wieloznaczny, jak słowo „lata“ np., które raz funkcjonuje jako mianownik liczby mnogiej od rzeczownika „lato“, innym razem znowu gra rolę trzeciej osoby od czasownika „latać“: i któż wpadnie tutaj w pułapkę quaternionis terminorum, złudzony bliskością dźwięku? Lecz pokrewne co do sensu a jednak różne treścią nazwy bardziej sobie wzajem bróżdzą, niż imiona zgoła obce; podobnie jak między znajomymi łacniej wybucha spór osobisty i osobista nienawiść, niż między bliźnimi z odległych półkul. Tak właśnie kolidują różne odmiany przymiotnika „filozoficzny“. Wszystkie działają w obszarze teorii i to maskuje ich różnaitość dla zwykłego czytelnika: tak dwie gwiazdy zespolone gołemu oku zdają się jak jedna. Zastanówmy się bliżej, a uderzy nas wtedy niemile tytuł „Philosophical Magazin“, na pierwszej karcie czasopisma angielskiego o treści czysto fizykalnej. Wyraz „filozoficzny“ utracił już dzisiaj nawet ten przywilej, który przysługuje nazwom o greckiej lub łacińskiej genezie, przywilej łączenia ludów kultury europejskiej wspólnością terminologii, bo angielskie np. „philosophical“ znaczy poprostu tyle mniej więcej, co „naukowy“ lub „teoretyczny“, wymieniając się częstokroć z przymiotnikami „speculative“ i „scientific“; i dlatego Anglik nazwie śmiało „filozoficznym“ pismo fizykalne, co u nas nikomu na myśl nie przyjdzie. Jednakże przyzwyczajenia mają swe kaprysy i to samo, co nie uchodzi w jednym wypadku, uchodzi w innym. Np. nikt nie nazwie prawa „zakonem“, uważając to za rusycyzm, ale w wyrazie „starozakonny“ wiąże „zakon“ z prawem, gdyż „starozakonny“ to tyle, co „wyznający stare prawo“. I tak samo jest z „filozoficznym“. Że czasopismo lub zrzeszenie poświęcone jest teorii, nie zaś praktyce, to nam nie wystarcza, by je nazywać „filozoficznym“; ale jeden z fakultetów uniwersytetu zowiemy w myśl utartej tradycji wydziałem filozoficznym i tłumaczymy sobie, że to dobrze, gdyż ta nazwa podkreśla teoretyczny charakter fakultetu w przeciwieństwie do prawa i medycyny oraz studyów technicznych. Interpretujemy tu wyraz „filozoficzny“ jako równoznaczny wyrazowi „teoretyczny“ i jakoś to uchodzi. A wydział ten, zgodnie ze swą nazwą, rozdaje dyplomy „doktorów filozofii“, że zaś otrzymuje się taki dyplom zarówno za znajomość specjalną botaniki lub chemii, jak za opanowanie w pewnej mierze filologii klasycznej lub historii politycznej danego okresu, przeto niewiadomo zgoła, o jakiej to specjalnej kompetencji świadczyć ma ów zaszczytny, lecz beztreściwy tytuł. To też zdarza się często, iż w oczach niewtajemniczonej publiczności „dr. fil.“, w istocie językoznawca naprzykład lub matematyk, nie lubiący, nie szanujący „filozofii“ i nie znający się na niej, — jest „filozofem“. Laik popada w błąd, złudzony wieloznacznością słowa. Bo ostatecznie bywa i tak, że „dr. fil.“ ma wykształcenie specjalne w dziedzinie „filozofii ścisłej“, na urągawisko chyba tak nazywanej przez skró-

cenie: naprawdę idzie o „filozofię w znaczeniu ściślejszem“. O którą? zapytamy: czy o tę, której się uczy w wykładach „systematycznych“, czy o tę, a raczej te filozofie, których dziejami zajmuje się „historia filozofii“? Jakaż bo mieni się tęczą sens wyrazów „filozofia“ i t. d. w miarę przewracania kolejnych kart historycznego kompendyum! Na początku, gdy mowa o filozofach jońskich i innych przedsokratykach, do filozofii należą wszelkie aforyzmy. Potem „filozofia zwraca się ku problematom moralnym“, następnie „filozofia przybiera kierunek epistemologiczny“, później znowu „stanie się systemem, ogarniającym całość wiedzy współczesnej“. Zmiany olbrzymie, dość duże, by zapytać z podziwem: czy podobna pod jednym mianem łączyć takie rozbieżne sprawy? Ale odpowiedź nie rozprószy podziwu, i owszem, wzmoże go jeszcze, bo powiadają nam, że historyk musi się liczyć z rozmaitem różnemi czasy rozumieniem „filozofii“ i opowiadając „jej“ dzieje z danej epoki, opowiadać o tem, co przez „nią“ wówczas rozumiano. Wieloznaczność spełniła swoją oszukańczą rolę, stwarzając pozór jednolitości w rzeczach zgoła różnego autoramentu.

Ale tu się zaczyna to, co jest najgorszego w całej działalności konsorcjum „Filozofia i S-ka“. Istnieje mianowicie na uniwersytetach owa „filozofia ścisła“ — „filozofia w ściślejszem tego słowa znaczeniu“. Ma ona osobne katedry i seminaria. Są czasopisma, jej poświęcone, i towarzystwa, pielęgnujące ją specjalnie. Zapewne więc — takby się zdawało — istnieje też odrębna gałąź wiedzy w postaci owej filozofii. Musi to być nawet odrębna nauka, co więcej, podobno „królowa nauk“. Złudzenie. Filozofia programów uniwersyteckich nie jest bynajmniej odrębną nauką; jest to zlepek bardzo rozmaitych zakresów badania, przypominających byłą monarchię austriacką, której każda niemal część w bliższem pozostawała pokrewieństwie z czemś na zewnątrz, niż z pozostałemi częściami. Czegoż tu niema! Psychologia, logika z teorią poznania i metodologią, etyka, estetyka, metafizyka... a nie zapomina się jeszcze czasami zrobić miejsca dla historyzofii, socjologii, filozofii przyrody. Czemu jeszcze tego lub owego nie dodać, czemu tego lub owego nie ująć? Czy przez pietyzm dla ukształtowanego tak w długim rozwoju podziału pracy, który ma za sobą nie więcej racyi, niż praktykowane również sprzedawanie nafty w sklepach z mydłem lub marek pocztowych w narożnych jadłodajniach? Zarówno metody jak przedmioty z innego tutaj kruszcu w każdym niemal dziale. Zespolic wykład psychologii z wykładem logiki w programie działań obowiązkowych jednego profesora, to zazwyczaj skazać bądź logikę na ciężką chorobę psychologizmu, bądź psychologię na dedukcyjność, książkowość, papierowość. Tu potrzebny zmysł spekulacyjny, zdolność wybitna do nadawania słowom wyraźnych znaczeń i konsekwentnego trzymania się ich, tam — bystrość obserwacyi, pomysłowość w eksperymentowaniu, bogactwo natury i wczuwanie się w cudzą duszę. Psychologię współczesną rozbudzili głównie patologowie, lekarze i fizyolodzy, logikę współczesną ukształtowali matema-

tycy. Jednym z haseł jej najżywotniejszych jest obecnie... antypsychologizm! A z drugiej strony symbioza logiki z etyką! Jakże trudno znaleźć człowieka, coby łączył w sobie kwalifikacje do naukowego traktowania obu tych działów, tak niejednakowo podatnych do naukowego traktowania. Logika zmierza do coraz bliższej łączności ze światem t. zw. nauk ścisłych. Etyka... lecz któż dzisiaj uprawia jaką porządną naukową etykę i czy to wogóle możliwa rzecz? A przede wszystkim tak różne to sfery, że ludzie, którzy się interesują głęboko jedną z nich, objawiają zwykle zdecydowaną obojętność dla drugiej. Logik lubi rozmawiać z matematykiem i czytać fizykalne rozprawy. Kto w etyce tkwi — sięga po pisma wieszczów, aforystów, essayistów, po tak zwaną literaturę, i perypetye namiętności ludzkich go ciekawia i dzieje społeczeństw i żywoty wielkich charakterów. Cóż powiedzieć z kolei o estetyce, pozbawionej łączności z historią sztuki i z praktyką artysty, a urabianej przez „filozofa“? Byłem świadkiem i uczestnikiem takich wysiłków: „historyk filozofii“ komentował uczenie fechnerowską „Vorschule der Aesthetik“ i rozprawiano długo a poważnie o kwestyi, co jest piękniejsze, czy królewna w koronie, czy wiejska dziewczyna w wieńcu z kwiatów polnych. Wreszcie metafizyka... No, lepiej dajmy temu spokój. Krótko: t. zw. „filozofia“ uniwersytecka, czy filozofia „ściśła“ nie jest bynajmniej odrębną nauką, lecz jest różnolitym konglomeratem dziedzin badania, nie związanych bliżej ani przedmiotem, ani metodą, ani naturalnymi warunkami pracy, dziedzin, z których każda wiąże się bliżej z czemś na zewnątrz, niż z innymi współtowarzyszkami „filozoficzności“. Rezultaty z tego płyną dość jaskrawe: tak matematyk gardzi wprost „logiką“, uprawianą przez normalnego profesora filozofii i nietylko nie uczy się u niego logiki, lecz gotów go nawet trochę pouczyć. Na wydziale prawa niema logiki zupełnie, tam, gdzie bodaj przydałaby się najbardziej, a niema jej tam, gdyż... logika należy do „filozofii“, ta zaś musi tkwić oczywiście na wydziale „filozoficznym“ i być pod opieką profesora „filozofii“, który oczywiście z prawem nie ma i nie chce mieć żadnego kontaktu. Dalej — nauki ścisłe, nie mając zaufania do logiki „filozoficznej“, wytwarzają sobie na boku logikę własną, świadomie odrębną, a która robi daleko większe postępy: tak powstała logistyka, tak powstaje metodologia opisowa nauk fizykalnych. Przystępując do wykładu pięknych szkiców z jej zakresu, jeden z jej twórców, Ernest Mach, zastrzega się i mówi, że ją uprawia „nie będąc zgoła filozofem i nie pragnąc bynajmniej tak się nazywać“. Psychologię uprawiają ludzie bez psychopatologicznego wykształcenia i pozbawieni prawa dostępu do materiału klinicznego; więc też psychologia wydziałów filozoficznych nudnieje i jałowuje, przeciwnie zaś wydział medyczny nie ma jej wcale i ani psychiatrzy ani neurologowie nie okazują wielkiej tęsknoty za psychologią filozoficzną, w zamian za co ściągają na siebie ze strony psychologów zarzut, iż w dziedzinie psychologii teoretycznej pozostają częstokroć ignorantami. A profesor filozofii, nie mogąc być kompetentnym we wszystkich, tyle rozbieżnych działach, bądź uprawia uznany

oficyalnie dyletantyzm na katedrze, bądź też ogranicza się do jednej części powierzonego sobie zakresu, reszta zaś leży ugiorem. I bywa tak, że student, podążając za syrenim śpiewem „filozofii“, znajduje u profesora nie to, czego szukał, a ukończywszy studia, otrzymuje świadectwo kompetencji nie z tego, nad czem pracował.

Widząc te wielkie niestosowności, filozofowie wysilają się, by sobie zakreślić jakąś wyraźną a jednolitą prowincję. Majątek o fantastycznej figurze trzeba jakoś poddać komasacy: zbyt odległe protuberancje odciąć, tu i ówdzie czemś z zewnątrz dosztukować i powstaje szereg projektów reformy, a wraz z nimi istna wieża Babel wieloznaczności. Jeden filozof obstaje za tem, by filozofią nazywać tylko naukę naczelną, summam theoriam, ontologię ogólną, naukę o tem, co wspólne światom fizycznemu i psychicznemu (boć już Arystoteles pono mówił w tem zastosowaniu o „filozofii pierwszej“: naczelny to więc sens wyrazu). Drugi powiada: filologia oddaje się rozbirowi treści pomników mowy (fileo, logos), analogicznie — filozofia zajmować się będzie mądrością (fileo, sofia), i miano to zachować należy dla teorii nauki, epistemologii, logiki w szerokim tego słowa znaczeniu. Trzeci dopatruje się istoty filozofii w psychologiczności i chce uważać za filozofię psychologię z jej rozgałęzieniami: tak też mówi i pisze. Czwarty przeciwstawia filozofię naukom szczegółowym i chciałby widzieć w niej jakąś syntezę zasad czy coś w tym rodzaju. Inni — inaczej. A pośród tych znaczeń reformowanych nazwy „filozofia“ króluje owo pojmowanie klasyczne, wedle którego kataloguje się książki po bibliotekach, wyznacza zakres czasopism specjalnych, określa sferę działalności towarzystw „filozoficznych“ i sporządza programy zjazdów „filozoficznych“. Jest to filozofia jako zbiór nauk, obejmujący psychologię, logikę z teorią poznania i metodologią, metafizykę, etykę, estetykę, wreszcie „historję filozofii“: konglomerat, który trudno porównać do chimery, gdyż ta była przynajmniej całością organiczną.

Czytelnik zapyta teraz o konkluzje i nie czekając odpowiedzi, sam się zapewne domyśli, że nie wszczynamy tu bynajmniej walki o słowa, jakby można było sądzić z tytułu. Nie idzie nam przedewszystkiem o to, by jeden wyraz zastąpić innym, co czyni się np. radząc mówić zamiast „harmonia przedustawna“ — „harmonia preformowana“ lub zamiast „adekwatny“ — „dorównany“. Ku temu zmierzamy, by usunąć nazwę, która jednoczy różnorodność niejednorodną, a zamiast niej nic innego nie wprowadzać. Nie suggestyonujemy się złudną nazwą w organizacyi zbiorowej pracy naukowej. Mówmy o logice, etyce, psychologii, metafizyce nawet, ustaliliśmy jakoś mniej więcej chociażby granice i tych, przeważnie niedość również jasnych terminów. Mówmy o wydziale teoretycznym lub historyczno-przyrodniczym lub jeszcze inaczej, zależnie od tego, jakiej fizyognomii nabrać winien ten wydział (który najdokładniej byłoby nazywać fakultetem pozostałości, ile że mieści się na nim wszystko, co nie należy do prawa, medycyny ani nauk technicznych). Nie udzielajmy

doktoratów filozofii, tylko doktoratów matematyki, nauk fizykalnych, biologicznych, językoznawstwa, historii. Nie zostawiamy tego tytułu nawet dla t. zw. „filozofii ścisłej“, gdyż taka nauka z programów uniwersyteckich zginąć powinna, lecz udzielajmy tytułów doktora psychologii, doktora historii nauk takich a takich; udzielajmy albo i nie udzielajmy wcale doktoratów logiki albo etyki albo estetyki... jeżeli te gałęzie badania tak się rozwiną, że starczą za dostateczne podłoże dla doktorskich kwalifikacyj. Przestańmy egzaminować wszelkich rygorozantów i kandydatów do zawodu nauczycielskiego z „filozofii“ i nie zmuszajmy ich nadal do wywiadywania się na miesiąc przed egzaminem, z czego właściwie profesor zechce pytać; bo dwaj gotowi pytać z czegoś zgoła innego, inaczej pojmując „filozofię“. Egzaminujmy natomiast wszystkich z psychologii, logiki i historii nauk w treściwym zarysie. Nie mianujmy profesorów „filozofii“, lecz profesorów psychologii, logiki i jej dziejów, etyki i jej dziejów, a wreszcie historii, lecz nie historii filozofii, tylko historii powszechnej umiejętności, traktowanej ze szczególnem uwzględnieniem najogólniejszych teoryj. Twórzmy dalej katedry dziejów i metodyki różnych poszczególnych nauk. A jeśli od czasu do czasu znajdzie się odpowiedni kandydat, z pośród ludzi wielkiej, szerokiej i głębokiej wiedzy, powierzmy mu, ku prawdziwemu pożytkowi młodzieży, wykład encyklopedyi nauk i niechaj to zastąpi owe t. zw. „wstępy do filozofii“. Zaniechajmy urządzania zjazdów filozoficznych, lecz jeśli okaże się potrzeba, róbmy zjazdy bądź psychologów, bądź poświęcone np. zagadnieniom historii i teoryi nauk; a jeśli idzie o hasło syntezy wyników dociekań teoretycznych, to skrzyknijmy uczonych z różnych dziedzin, ludzi o szerokim horyzoncie, i niechaj ci wymienią ze sobą myśli. Wypędźmy ze szkół t. zw. „propedeutykę filozoficzną“, a stójmy mocno w obronie kursu szkolnego logiki oraz kursu szkolnego psychologii; niechże się tylko czasami nie utrwali obecny program ministeryalny, wedle którego jedno pokolenie ma przechodzić kurs logiki jedynie, inne — kurs psychologii wyłącznie, w zależności od uznania nauczyciela! Ten zaś, jeden dla obu przedmiotów, może sobie dowolnie wybierać jedną lub drugą z tych nauk: wszak to „filozof“, więc się na obu znać musi. Nie utrzymujmy wreszcie czasopism, poświęconych „filozofii“, a więc bezbarwnych, eklektycznych. Niech moralści mają swoje organy, niechaj logicy skupiają się koło własnej redakcyi, psychologowie korzystają ze specjalnej mownicy. Słowem, niechaj wielki zlepieniec — „filozofia“, krążąca dokoła słońca prawdy planeta, rozsadzana przez siły odśrodkowe, rozpadnie się na grupę planetoid: słońce wówczas obficie świecić im zacznie*).

*) Umieszczając powyższy artykuł, Redakcyja zastrzega sobie prawo postąpienia w myśl zasady: audiatur et altera pars.

SPRAWOZDANIA.

Juliusz Kleiner. Z badań nad źródłami filozofii Słowackiego. (Słowacki a Boucher de Perthes). — Odb. z książki pamiątkowej ku czci Bolesława Orzechowicza, wydanej przez Towarzystwo dla popierania Nauki Polskiej we Lwowie, 1916. Tom I. str. 449—465.

W książce mej „Mistyka Słowackiego“ (1909) wykazałem — podobno po raz pierwszy — zawistość „nauki genezyjskiej“ Słowackiego od przyrodniczego ewolucjonizmu przeddarwinowskiego. Nie chodziło mi tam tyle o wykazanie konkretnych bezpośrednich wpływów, ile o postawienie „nauki genezyjskiej“ wespół prądów myślowych współczesnej epoki. Zaznaczyłem jednak prawdopodobieństwo także niektórych wpływów bezpośrednich: Karola Bonneta a przez niego Leibniza, dalej Herdera, może Lamarcka, a także Karola Nodier, stanowiącego w pomniejszeniu pewną analogię Słowackiego, pisarza-belletrystę, przerabiającego teoryje przyrodnicze swej epoki na fantastyczny pełen entuzjazmu pogląd na świat. Niektóre z mych domysłów potwierdziły się później; i tak między wariantami jednej z redakcyj „Genezis z Ducha“ znalazłem wyraźne wymienienie po nazwisku Bonneta i Leibniza, czego poprzednio nie zauważyłem. Co prawda, wydawca obce sobie nazwisko Bonneta przekreślił na Bossueta, (wyd. zbiorowe Pism J. Słowackiego przez Gubrynowicza i Hahna, T. X. str. 503). Wyraziłem był wtedy nadzieję, że późniejsze badania odnajdą inne jeszcze wpływy. Wymieniona w nagłówku praca Dra Kleinera jest dotąd, o ile wiem, jedynym ale nader interesującym w tym względzie przyczynkiem.

Boucher de Perthes (ur. r. 1788, zm. 1868) był pisarzem niezmiernie wielostronnym. Tutaj chodzi o jego pięciotomowe dzieło wydane w latach 1838—1841 p. t. „De la création. Essai sur l'origine et la progression des êtres“. Nieśtety z rozprawy Dra Kleinera nie dowiadujemy się niczego o treści i charakterze tego dzieła, przytoczone są tylko analogie do

„Genezis z Ducha“. Jest to brak poważny, niewiadomo bowiem, czy jest to dzieło przyrodnicze w właściwym znaczeniu tego słowa, czy też fantazyja filozoficzno-literacka na tle współczesnych ewolucjonistycznych pomysłów. W dziełach o ewolucjonizmie przeddarwinowskim, które mam pod ręką, Quatrefagues, Perrier, Dacqué, nie znajduję o niem wzmianki; o ile sobie przypominam, niema jej także u Radla (Gesch. der biolog. Theorien 1909). Analogie z „Gen. z D.“ są bardzo interesujące: śmierć i metempsychoza narzędziem ewolucyi progresyjnej, — duchy same przez myśl i wolę tworzą sobie ciało, każdy z osobna (pluralizm!), — motorem ewolucyi cierpienie ducha w formie, którą już przerósł, — także pewien ślad roli duchów pierwoidalnych, — Bóg tylko opiekunem i kierownikiem tej wiecznej genezis, — bezwzględna odpowiedzialność duchów a zatem i bezwzględna sprawiedliwość wszystkiego, co istnieje, dokonująca się drogą metempsychozy, — oto główne a uderzające podobieństwa dzieła „De la création“ do nauki genezyjskiej. Dziwi mię, że Dr. K. nie podniósł jeszcze jednego podobieństwa, które może więcej od innych przemawiałoby za wpływem bezpośrednim, a to na podstawie własnych cytata z B. d. P. w dziele o Zygmuncie Krasińskim II. str. 60 i n. Podobieństwo to tkwi w pojęciach o pośmiertnym, bezcielesnym stanie duszy. Stan ten podobny jest do stanu sennego, a duch pozbawiony organów materialnych niezdolny jest do czynu i cierpi z powodu swej niemocy. U Słowackiego duch bez organizacyi pozbawiony jest nawet myśli, a motywy te powtarzają się wielokrotnie w Rozmowach, w Królu Duchu, w utworze „Poeta i Natchnienie“. — Dr. K. podnosi też i różnice. B. de P. nie schodzi w swej genezis do kosmogonii nieorganicznej, rola ducha zaczyna się więc u niego dopiero wraz z organizacją; Chrystologia, przesiąknięta u Słowackiego pierwiastkami gnostycznymi, jest mu obcą; Bóg podlega ewolucyi.

Autor pod koniec wypowiada zdanie, że podobieństwa nauki genezyjskiej do

a

dzieła B. de P. nie wynikają może z bezpośredniego z niem zetknięcia, ale dostały się z „atmosfery“ przesiąkniętej zainteresowaniami ewolucjonistycznymi, z życia towarzyskiego“, z dyskusji, z prasy. Jest to zupełnie to samo stanowisko, jakie zajmował byłem wobec wpływów ewolucjonizmu na naukę genezyjską w mej „Mistyce Słowackiego“. Wobec tego znaczenie pracy Dra K. określić można w ten sposób: odgrzebał on dzieło zapomniane, współczesne Słowackiemu, które wyrosło na tym samym psycho-społecznym podkładzie i stanowi interesującą analogię z „Genezis z Ducha“. Nie jest w tym względzie jedynym, ale jest bardzo typowym. Jest objawem usiłowań wyzyskania dociekań przyrodniczego ewolucjonizmu do stworzenia poglądu na świat drogą śmiałych spekulacji filozoficznych. Wśród tych usiłowań „Gen. z D.“ odbija własną fizyogromią głównie skutkiem przepojenia pierwiastkami religijnymi i poezją. Wpływy bezpośrednie są możliwe, ale nie dowiedzione — co bynajmniej w mych oczach nie umniejsza znaczenia odkrycia Dra K. — Jeśli nie każdy tak będzie sądził, wynika to stąd, że mem zdaniem sprawa tak zwanych „wpływów“ znajduje się w naszej krytyce naukowej w stanie chorobliwym. Pozbawszy się pogłębienia psychologicznego, poszukiwanie „wpływów“ zamieniło się w rodzaj kolekcjonerstwa, gdzie im drobniejszy odnaleziono szczątek, tem większy dowcip kolekcjonera. Autorowie przedstawiają się jak zawstydzeni dłużnicy a ich badacze marnują czas na scholastycznej erudycji, szukając w księgach nie ducha ale litery... Ale to tylko nawiasem, bo ani tu miejsce na rozważanie tego ani do omawianej rozprawy uwaga ta się stosuje.

Sądzę, że obecnie sprawę wpływów ewolucjonistycznych na naukę genezyjską Słowackiego można uważać za dostatecznie oświetloną i zamkniętą. Oczywiście że dałoby się jeszcze bez końca wyszukiwać analogie, wzięwszy za przewodnika literaturę o ewolucjonistach przeddarwinowskich, ale nowego światła stąd się

spodziewać nie można. Cenniejszy plon dałoby mogło poszukiwanie odbicia ewolucjonizmu w ówczesnej literaturze pięknej, czasopismach, dziennikach, pamiętnikach, dających świadectwo o życiu towarzyskiem i t. p. Stąd mogłoby jeszcze wyjść światło, rzucające rumieniec życia na srodowisko, z którego wykwitła genezyjska nauka. Poza tem jednak wypadłoby zwrócić badania raczej ku źródłom Towianizmu, bo tu panuje jeszcze mrok gęsty.

Jan Gw. Paulikowski (Lwów).

Kant Emanuel. Prolegomena do wszelkiej przyszłej metafizyki, która będzie mogła wystąpić jako nauka. Z oryginału przełożył oraz wstępem i przypisami opatrzył Benedykt Bornstein. Warszawa, 1918. Str. XX. i 167. Z zapomogi Kasy Miąnowskiego. Skł. gł. Gebethner i Wolff.

Dawniejszy przekład Prolegomenów Kanta, pióra p. Romualda Piątkowskiego, wydany w r. 1901, był chybiony. Staralem się wykazać jego wadliwość w szczegółowym rozbiórce, ogłoszonym w „Przeglądzie filozoficznym“ (X. 1907, str. 4—94), a gdy rozbiór ten spotkał się z krytyką s. p. Henryka Struvego (tamże str. 218—227), broniłem go przed jego zarzutami (tamże, XI, 1908, str. 35—46). Przekład p. Benedykta Bornsteina jest dobry, oddając na ogół wiernie i poprawnie myśli oryginału. Ponieważ doczeka się niewątpliwie rychło nowego nakładu, będzie w nim można usunąć pewne niedokładności i przeoczenia, które się tłumaczowi przytrafiły. Dla przekładu przytaczam niektóre z tych usterek.

Zaczynam od niedokładności:

1. Tekst (cytuje według pierwszego wydania oryginału, Ryga, 1783) str. 4: „Man mag also entweder sein Wissen oder Nichtwissen demonstrieren...“ Przekład str. 2: „Czy więc przedstawimy dowód swej wiedzy, czy niewiedzy...“. Cały ten ustęp niemiecki neguje metafizykę jako wiedzę, pomimo, że posiadamy sporo dzieł metafizycznych; autorom tych dzieł zależy tylko na tem, żeby błyszczeć swą uczonością, a zdarza się im i taki przypadek, że osiągają skutek przeciwny zamierzo-

a

nemu. Powyższe zdanie niemieckie rozumiem tak: „mniejsza z tem, czy ktoś (w swej pracy metafizycznej) demonstrowa swą uczoność, czy nieuctwo swoje...“. Przekład wyraża coś innego, czego dobrze nie rozumiem.

2. Tekst, str. 4: „...so muss doch einmal über die Natur dieser angemassten Wissenschaft etwas sicheres ausgemacht werden;...“ Przekład, str. 2: „...w każdym jednak razie trzeba raz wreszcie coś pewnego zdecydować o naturze tej rzekomej nauki;...“ W przekładzie trudno doszukać się sensu, jaki zawiera tekst, mianowicie: „...znaleść coś rozstrzygającego o istocie tej samozwańczej wiedzy“.

„Ausmachen“ w znaczeniu „entscheiden“ jestto ulubione wyrażenie Kanta tam, gdzie wdraża czytelnika w kwestyę, dotychczas przez nikogo nie poruszaną; może przekona o tem tłumacza cytując następująco: „...Wenn keine Darstellung in der Anschauung zum Begriffe hinzu käme, würden wir nicht einmal, dass so ein Ding, als man sich unter dem Begriffe denkt, [existiert] ¹⁾, durch den blossen Begriff ausmachen“. Podobnie tu jak i wyżej jest „ausmachen“ = „decydować“ tłumaczeniem dość niedokładnem; ale te i podobne niedokładności w Przekładzie nie zmieniają postaci rzeczy głównej.

Przechodzę do przeoczeń.

1. Tekst, str. 34: „Das Wesentliche und Unterscheidende der reinen mathematischen Erkenntnis von aller andern Erkenntnis a priori ist, dass sie durchaus nicht aus Begriffen, sondern jederzeit nur durch die Construction der Begriffe (Critik S. 713) vor sich gehen muss“. Przekład, str. 17: „Czynnikiem istotnym i odróżniającym czyste matematyczne poznanie od wszelkiego innego poznania a priori jest to, że posuwać się ono musi naprzód bynajmniej nie zapomocą konstrukcyi pojęć“.

Tłumacz nie zauważył, że właśnie tylko zapomocą konstrukcyi pojęć.

Tekst odsyła w tem miejscu do Krytyki cz. r.; w przekładzie odsyłacz opuszczono,

¹⁾ Conf. Archiv für Gesch. d. Phil. III. p. 275 i p. 83.

b

a szkoda, bo wskazany ustęp z Krytyki byłby pewnego rodzaju rekompensatą i najlepszym objaśnieniem myśli, tak bardzo — być może tylko z powodu omyłki drukarskiej w przekładzie — wypaczonej.

2. Tekst, str. 39: „...beide (scil. reine Mathematik und reine Naturwissenschaft) enthalten Sätze, die theils apodictisch gewiss durch blosser Vernunft, teils durch die allgemeine Einstimmung aus der Erfahrung und dennoch als von Erfahrung unabhängig durchgängig anerkannt werden“.

Przekład, str. 23: „...obie te nauki zawierają twierdzenia, które uznawane są powszechnie jako apodyktycznie pewne po części na mocy samego czystego rozumu, po części zaś na mocy powszechnej zgodności z doświadczeniem, choć są uznawane jako od doświadczenia niezależne“.

I tu tłumacz dopuścił się przeoczenia, bo sądy przyrodoznawstwa właśnie nie na mocy powszechnej zgodności z doświadczeniem uznawane są jako apodyktyczne, jeżeli „uznawane są jako od doświadczenia niezależne“.

Autor Kr. cz. r. nigdy nie byłby się zgodził na to, że apodyktyczność sądu jakiegoś opiera się na zgodności z doświadczeniem, a wyrażenia w Prolegomenach jego: „durch die allgemeine Einstimmung“ i „aus der Erfahrung“ nie upoważniają do ułożenia równania: durch die allgemeine Einstimmung aus der Erfahrung = durch die allgemeine Übereinstimmung mit der Erfahrung.

Zagadnienie, zawarte w tym tekście, rozwiążemy, gdy go czytać będziemy, jak następuje: „beide (Wissenschaften) enthalten Sätze, die (wie in der Mathematik) apodiktisch gewiss sind theils durch blosser Vernunft, theils (wie in der Naturwissenschaft nicht durch blosser Vernunft, sondern überdies noch) durch die allgemeine Einstimmung, (t. j. na mocy ogólnej zgody; ogół przyrodników godzi się na to); es sind dies Sätze aus der Erfahrung und dennoch werden sie durchgängig als von der Erfahrung unabhängig anerkannt“.

Tłumacz wywodom moim nie odmówi

a

słuszności, gdy przypomni sobie kilka pierwszych zdań Kr. cz. r.:

„Dass alle unsere Erkenntniss mit der Erfahrung anfangt, daran ist gar kein Zweifel... Wenn aber gleich alle unsere Erkenntniss mit der Erfahrung anhebt, so entspringt sie darum doch nicht eben alle aus der Erfahrung. Denn es könnte wol sein, dass selbst unsere Erfahrungserkenntniss ein Zusammengesetztes aus dem sei, was wir durch Eindrücke empfangen, und dem, was unser eigenes Erkenntnissvermögen (durch sinnliche Eindrücke bloss veranlasst) aus sich selbst hergibt, welchen Zusatz wir von jenem Grundstoff nicht eher unterscheiden, als... So ist z. B. der Satz: eine jede Veränderung hat ihre Ursache, ein Satz a priori, allein nicht rein, weil Veränderung ein Begriff ist, der nur aus der Erfahrung gezogen werden kann“. Czyli: Die Sätze der Naturwissenschaft enthalten a) Begriffe, die aus der Erfahrung gezogen werden, b) einen Zusatz, den unser Erkenntnissvermögen, durch sinnliche Eindrücke bloss veranlasst, aus sich selbst hergibt.

Na tę modłę wyszukać i usunąć można inne, podobne usterki, zawarte w tym pięknym zresztą przekładzie.

Wstęp zawiera zwięzły wykład o genezie Prolegomenów, uwzględniający polemikę Erdman-Arnoldt w tej sprawie i wyłuszczający momenty dla Prolegomenów charakteryczne, dzięki którym uzupełniają one poniekąd Krytykę czystego rozumu.

Przypisy zawierają instruktywne objaśnienia, uwagi na ogół trafne i krótkie, ale wystarczające informacyjnie o dziełach i autorach, na których tekst się powołuje, przyczem zawadzają czasem o poglądy, powszechnie co prawda przyjęte, ale niemniej — zdaniem mojem — mylne; tłumacz jednak przytacza je widocznie jako ustalone wyniki badań, co do których niema dwóch zdań.

Tak n. p. przynosi przypis 9. rozpozszecznioną w całej literaturze Kantowskiej legendę, jakoby Kant w r. 1770 w swej dysertacji „De mundi sensibilis atque intelligibilis forma et principiis“

b

głosił jeszcze pogląd o możliwości poznania rzeczy samych w sobie przy pomocy kategorii rozsądkowych. Na czem literatura Kantowska to z palca wyssane twierdzenie opiera, Bóg raczy wiedzieć; w jednym z odczytów, które miałem zaszczyt wygłosić w Polskiem Tow. filozoficznym, wykazałem — w mojem przekonaniu ponad wszelką wątpliwość — że cała literatura, odnosząca się do tej kwestyi, opiera sąd swój chyba o źle zrozumiany tytuł łaciński, a nie wnika wcale w tekst Dysertacji, która właśnie nie jest niczem innym, jak tylko zbiorem argumentów dowodzących, że poznanie rzeczy samych w sobie ani przy pomocy kategorii ani żadnym innym sposobem nie jest możliwe.

W przypisie 23. tłumacz walczy z tak wielkimi trudnościami, że aż odkrywa w tekście omyłki, powstałe „naskutek pośpiechu pisarskiego“; odkrycie to zawdzięczamy okoliczności, że tłumaczowi podobało się w tekście tym wyrazy „dem Verhältnisse...“ uzależnić od przyimka „zu“; nie widzę jednak racyi takiego uzależnienia; ja się tej omyłki dopatrzeć nie mogę, chociaż widzę, że tłumacz znajduje się tu w położeniu bez wyjścia; bo też wspomniane wyrazy odnoszą do przyimka „(da-)von“, wykluczając możliwość odnośzenia ich do przyimka „zu“, i otrzymują sens następujący:

...die innere Bestimmung eines jeden Raumes ist nur durch die Bestimmung des äussern Verhältnisses zu dem ganzen Raum, davon [=von welchem ganzen Raume] jener [=gegebene Raum] ein Teil ist, (dem Verhältnisse zum äussern Sinne) [=ein Teil von dem Verhältnisse zum äussern Sinne]....möglich.

H. Bad (Lwów).

PRZEGLĄD CZASOPISM.

I.

Przegląd filozoficzny. XXIV (1921). I. 2.*)

Czesław Znamierowski: O przedmiocie i fakcie społecznym. Str. 1—33. — Dr. A. Dryjski: Źródła cenestezji. Str. 34—84. — Alfred Taj-

*) Rocznik XXXIII (1920), nie ukazał się dotąd w druku.

a

telbaum: Przyczynek do aksjomatyki zbioru dobrze uporządkowanego. Str. 85—94. — *Bogumił Jasiniowski*: Konflikt rozumu i wiary jako główny motyw w rozwoju myśli średniowiecznej oraz podłożę kształtowania się filozofii nowożytnej. Str. 95—114. (D. n.). — *Dr. Stefan Baley*: Psychologiczne uwagi o genezie poematu Słowackiego „W Szwajcaryi”. Str. 115—135.

II.

Scientia. Rok XV (1921). Tom XXX. Nr. CXI. 7.—CXIII. 9.

Augusto Pi Suner: La constitution de l'individualité. II. L'individualité psychique. (Traduit par le Dr. S. Jankelevitch). Str. 13—24. — *Ch. Bauduin*: Les idées nouvelles sur la suggestion. Str. 25—32.

III.

Annalen der Philosophie. I (1919).

Programm der Zeitschrift. — Vorbemerkungen der Redaktion zum I. Bande. — *O. Dittrich*: Die allgemeine Bedeutung der Philosophie des Als-Ob. — *H. Scholz*: Die Religionsphilosophie des Als-Ob. — *Krückmann*: Wahrheit und Unwahrheit im Recht. — *C. Coerper*: Die Bedeutung des fiktionalen Denkens für die medizinische Wissenschaft. — *O. Lehmann*: Das „Als-Ob“ in der Molekularphysik. — *E. Tischer*: Die mathematischen Fiktionen und ihre Bedeutung für die menschliche Erkenntnis. — *R. Müller-Freienfels*: Der Begriff der Individualität als fiktive Konstruktion. Eine psychologische Untersuchung. — *Derselbe*: Grundzüge einer neuen Wertlehre. — *A. Wesselsky*: Philosophie der Tat. Grundriss einer autonomistischen Rechenschaft und Ethik. — *K. Lange*: Die ästhetische Illusion und ihre Kritiker. — *J. Schultz*: Ein Missverständnis des parallelistischen Theorems. — *K. Gjellerup*: Zur Entwicklungsgeschichte der Schopenhauerschen Philosophie. Eine Studie über den elften Band der neuen Gesamtausgabe der Werke Schopenhauers („Genesis des Systems“). — *A. Kowalewski*: Ansätze zum Fiktionalismus bei Schopenhauer. — *J. Jørgensen*: Die Philosophie des „Als-Ob“ vom Standpunkte der Marburger Schule. — *H. Kelsen*: Zur Theorie der juristischen Fiktionen. Mit besonderer Berücksichtigung von Vaihingers Philosophie des „Als-Ob“. — Zum Gedächtnis von Dr. Fritz Sommerlad.

IV.

Grundwissenschaft. II (1921). I. 2.

Josef Drexler: Grundwissenschaftliches zur Einsteinschen Relativitätstheorie. — *Joh. Rehmknecht*: Zwei Entgleisungen Fritz Münchs. — *Sophus Hochfeld*: Συγγνωμιών (Johannes Volkelts Gewissheit und Wahrheit).

V.

Archiv für Geschichte der Philosophie. XXVI. I. 2.

Walter B. Veazie: The word φῶς, Str. 1—22.—

b

Giuseppe Furlani: Die Entstehung und das Wesen der baconischen Methode. Str. 23—47. — *Dr. Günther-Schulemann*: Zur Geschichte der indischen Philosophie. Str. 48—59. — *Dr. Ernst Barthel*: Das Verhältnis der Schopenhauerschen zur Goetheschen Farbenlehre. Str. 60—66. — *M. Davillé*: Le séjour de Leibniz à Paris (1672—1676). Str. 67—78.

VI.

Archiv für Rechts- und Wirtschaftsphilosophie. XIV (1920/21). I.—3.

Dr. Robert Liefmann: Zur psychischen Wirtschaftstheorie, Str. 48—61. — *Dr. C. A. Emge*: Ueber den Charakter der Geltungsprobleme in der Rechtswissenschaft. Str. 146—171.

VII.

Archivio Italiano di psicologia. I (1920). I. 2. 3.

Prof. F. Kiesow: Osservazioni sopra il rapporto tra due oggetti visti separatamente coi due occhi. — *Prof. Agostino Gemelli e Dott. Arcangelo Galli*: Ricerche sull'attenzione. — *Vera Roncagli*: Ricerche sperimentali col metodo del labirinto. — *G. A. Elrington*: L'espressione degli intervalli musicali. Ricerche sperimentali. — *Luigi Botti*: Osservazioni psicologiche sull'„ultimo“. — *Prof. F. Kiesow*: Un fenomeno rappresentativo centrale. — *Prof. F. Kiesow*: Una esperienza dimenticata. — *Prof. Agostino Gemelli, Dott. Giulio Tessier e Dott. Arcangelo Galli*: La percezione della posizione del nostro corpo e dei suoi spostamenti. — *Agostino Gemelli*: L'applicazione dei metodi psicologici allo studio dell'estetica. — *F. Kiesow*: Guglielmo Wundt. — *M. Ponzio*: La misura nel decorso di processi psichici eseguita per mezzo delle grafiche del respiro.

VIII.

Archiv für die gesamte Psychologie. XLI (1921). I. 2.

Fritz Herrmann: Der Einfluss des Kontrastes auf den Sukzessivvergleich innerhalb eines festen Reizsystems bei Augenmassversuchen. Str. 1—46. — *Aloys Müller*: Beiträge zum Problem der Referenzflächen des Himmels und der Gestirne. Str. 47—89. — *A. Kürschmann*: Der Metallglanz und die Farbe der Metalle. Str. 90—116. — *Rudolf Beck*: Beruht die gegenwärtige Vorstellung des Hochgebirges als schön auf einer Aenderung der menschlichen Ideen von Schönheit? Str. 117—120. — *Friedrich Grossart*: Das tachistoskopische Verlesen unter besonderer Berücksichtigung des Einflusses von Gefühlen und der Frage des objektiven und subjektiven Typus. Str. 121—200.

IX.

Rivista di filosofia neo-scolastica. XIII (1921). I. 2.

P. Guido Mattiussi S. J.: Il soprannaturale. Str.

a

1—17. — *Amato Masnovo*: Serafino Sordi e Vincenzo Gioberti. Str. 18—28. — *Paolo Rotta*: Del Platonismo in Aristotele. Str. 29—57. — *Amato Masnovo*: Gli albori nel neo-tomismo in Italia. Str. 8—94. — *Emilio Chiochetti*: La religione e il cristianesimo nell'idealismo attuale di G. Gentile. Str. 95—125. — *Clemente Baumer*: Pietro d'Ibernia maestro della gioventù di Tommaso d'Aquino e una sua disputa alla presenza del re Manfredi. Str. 126—146.

ZAPISKI BIBLIOGRAFICZNE.

a) Prace polskie.

Szober Stanisław. Ustalenie polskiej terminologii gramatycznej i krytyczne wnioski w sprawie nauki gramatyki polskiej w szkole średniej. — Przegląd pedagogiczny, Warszawa, XI (1921), 4. str. 94—100.

Metallman J. Dr. Nauka a filozofia. — Nowy Dziennik (Kraków) 22. VIII. 1921.

Gołąbek Józef Dr. Filozofia w szkole średniej. — Muzeum, Lwów, XXXVI (1921). 1—2. str. 1—28.

Saloni Juliusz. Nauki pedagogiczne w seminariach nauczycielskich. — Muzeum, Lwów, XXXVI (1921). 1—2. str. 51—60.

Program nauczania psychologii w szkole średniej. — Muzeum, Lwów, XXXVI (1921). 1—2. str. 28—33.

Witwicki Władysław Prof. Dr. Obraz pierwszej lekcji psychologii w klasie ósmej. Zamość, Pomarański i Ska, 1921, str. 48. (Biblioteka dydaktyczna, L. 7).

Bykowski Ludwik. Szkic programu ćwiczeń praktycznych z psychologii w gimnazjum. — Muzeum, Lwów, XXXVI (1921). 1—2. str. 34—51.

Chrupek Wiktor Dr. W sprawie nauki etyki filozoficznej w szkole średniej. — Muzeum, Lwów, XXXVI (1921). 1—2. str. 60—71.

Zieliński Tadeusz Dr. Chrześcijaństwo starożytne a filozofia rzymska. — Gazeta Lwowska, Nry 170—174 z 3.—7. sierpnia 1921.

Wals K. X. Dr. Scholastyka. — Przegląd teologiczny, Lwów, II (1921). 2. str. 97—120.

Birkenmajer Aleksander. Prądy umysłowe XII. i XIII. stulecia. Kraków, nakładem autora, 1921, str. 30. (Odbitka z Przeglądu Powszechnego).

Chrzanowski Ignacy. Idea kultury średnio-wiecznej a chwila obecna. — Tygodnik Ilustrowany, Warszawa, LXII (1921). 15. str. 229; 16. str. 244; 17. str. 260; 19. str. 298; 20. str. 314; 21. str. 331; 22. str. 346.

Jasinowski Bogumił. Konflikt rozumu i wiary jako główny motyw w rozwoju myśli średnio-wiecznej oraz podłoże kształtowania się filozofii nowożytnej. — Przegląd filozoficzny, Warszawa, XXIV (1921). 1. 2. str. 95—114.

b

Romanowski Henryk. Teoria ewolucji w filozofii Bergsona. — Przegląd powszechny. Kraków, sierpień-wrzesień 1921, str. 112—125.

Zdziechowski M. Gloryfikacja pracy. Myśli z pism i o pismach Stanisława Brzozowskiego. Kraków, nakładem krakowskiej Spółki wydawniczej, 1921, str. 106.

Klaczko Julian. Dante Alighieri. I. Epoka Dantego. II. Znaczenie Boskiej Komedii. Zamość, 1921, str. 64.

Porębowicz Edward. Dante jako filozof i teolog. — Nowy Przegląd literatury i sztuki (Warszawa), II. 4. (Kwiecień 1921), str. 5—13.

Zdziechowski Marian. Dante. — Tydzień Polski, Warszawa, II (1921). 36. 37. str. 2—7; 6—9.

Sęk. Energie ludzkie. (William James: „The human energies“). Wyjątek z Eleusis. — Odrodzenie, Cieszyn, I. 1. str. 15—18.

Michalski Konstanty Ks., C. M. Wpływ Oksfordu na filozofię Jana z Mirecourt. — Polska Akademia Umiejętności. Wydział historyczno-filozoficzny. Rozprawy. Serya II. Tom XXXVIII (Ogólnego zbioru t. 63). Nr. 1. Kraków, nakładem Polskiej Akademii Umiejętności, skł. gł. Gebethner i Ska, 1921, str. 74.

Birkenmajer L. A. Mikołaj Kopernik a spadkobierca klasyków warszawskich. — Przegląd powszechny, Kraków, sierpień-wrzesień 1921, str. 97—111.

Gielecki Wojciech Marceł Dr. Karol Libelt (1807—1875). Wykład wygłoszony 24. lutego 1911. Kraków, Gebethner i Sp., 1921. (Odbitka z „Polskiej filozofii narodowej“).

Hahn Wiktor. Ś. p. Dr. Bolesław Mańkowski. — Słowo Polskie Rok XXIV. Nry 410 i 412. z 15. i 16. września 1921.

Jak uczynić człowieka doskonalszym. Z pośmiertnych pism A. Mickiewicza. — Odrodzenie, Cieszyn, I. 1. str. 8—10; 2. str. 8—10; 3. str. 11—13.

Berent Wacław. Fatum puścizny Fr. Nietzschego. — Tygodnik Ilustrowany, 1921. Nr. 41—43.

Smolikowski Paweł Ks., C. R. Ks. Piotr Semenenko jako filozof, teolog, asceta i mistyk. Chicago, Drukiem „Narodu Polskiego“, 1921, str. 72.

Ciembroniewicz J. Aniela Szycówna. — Szkoła powszechna, Warszawa, II (1921). 2. str. 236—237.

Zarzecki L. Ś. p. Aniela Szycówna. — Przegląd pedagogiczny, Warszawa, XL (1921). 2. 3. str. 33—39.

R. H. Ś. p. Aniela Szycówna. — Ruch pedagogiczny, Kraków, VIII (1921), 1.—3. str. 1—4.

Ś. p. Aniela Szycówna. — Polska Macierz Szkolna, Warszawa, V. 2.

Metallman J. Dr. Wilhelm Wundt. — Nowy Dziennik, Kraków, 1920, nry 241 i 242.

Lutoławski Wincenty. Teoria materii. —

a

Nowy Przegląd literatury i sztuki, Warszawa, II (1921). 6. str. 366—408.

Tajtelbaum Alfred. Przyczynek do aksjomatyki zbioru dobrze uporządkowanego. — Przegląd filozoficzny, Warszawa, XXIV (1921). 1. 2. str. 85—94.

Dryjski A. Dr. Źródła cenestezyi. — Przegląd filozoficzny, Warszawa, XXIV (1921). 1. 2. str. 34—84.

Błachowski Stefan. O niektórych związkach zachodzących między typami pamięciowemi. Poznań, nakł. Pozn. Twa Przyjaciół Nauk, 1921, str. 30. (Poznańskie Two Przyjaciół Nauk. Prace Komisji filozoficznej. Tom I. Zeszyt 1.)

Joteyko Józefa Drka. Wydajność a czas pracy. (C. d. i dok.). — Tydzień Polski, Warszawa, II (1921). 40.—42.

Joteyko J. Drka. Zagadnienia znużenia umysłowego (ekonomia pracy umysłowej). — Wychowanie fizyczne, Poznań, I (1920). 10.—12.

Handel Jakób. Problem rodzaju gramatycznego. Kraków, nakładem Polskiej Akademii Umiejętności, skł. gł. Gebethner i Ska w Krakowie, Gebethner i Wolff w Warszawie, 1921, str. 62. (Prace Komisji językowej Polskiej Akademii Umiejętności, Nr. 9).

Jaroszyński Fr. Z psychologii sportu i ćwiczeń fizycznych. — Wychowanie fizyczne, Poznań, I (1920). 3. 4.

Baley Stefan Dr. Psychologiczne uwagi o genezie poematu Słowackiego „W Szwajcaryi”. — Przegląd filozoficzny, Warszawa, XXIV (1921). 1. 2. str. 115—135.

Demianowski A. Psychopatologia stanów, objętych przez ustawy karne nazwą utraty świadomości. — Lwowski Tygodnik Lekarski, X (1920). str. 29—32.

Blassberg Maksymilian Dr. O teorii nerwic i nerwowości Adlera. — Przegląd lekarski, LIX (1920). 5. str. 52—54; 6. str. 68—69.

Błachowski Stefan. O potrzebie założenia Instytutu psychotechnicznego. — Kuryer Poznański, Nry 187 i 188 z 18. i 19. sierpnia 1921.

Lipska-Librachowa M. Badania eksperymentalne nad rozumowaniem w wieku dziecięcym. — Sprawozdania z czynności i posiedzeń Polskiej Akademii Umiejętności, XXVI (1921). 4. str. 3—6.

Tuleja L. O stawianiu pytań i o odpowiedziach. — Muzeum, Lwów, XXXV (1920). 3. 4. str. 142—153.

Borowski Władysław Marian. Wykład psychologii ogólnej w zastosowaniu do wychowania. Część druga. Psychologia uczuć. Warszawa, Arct, 1921, str. 177.

Joteyko Józefa Drka. Badanie sfery uczuciowej dziecka zapomocą kwestyjonariusza Dra Decroly'ego. — Szkoła powszechna, Warszawa, II (1921). 2. str. 203—216.

Hilarowiczowa R. Kłamstwo u dzieci szkol-

b

nych. — Gazeta Wieczorna, Lwów, Nry 5840 i 5842 z 21. i 22. maja 1921.

Bañkowska Cecylia Drka. Zabawy dziecka jako objaw instynktu pracy. — Szkoła powszechna, Warszawa, II (1921). 2. str. 194—202.

Cybulski Stefan. O uwzględnieniu indywidualności ucznia w szkole średniej. — Przegląd pedagogiczny, Warszawa, XL (1921). 5. str. 133—141.

Bykowski L. Sprawa wykształcenia młodzieży wybitnie uzdolnionej. — Muzeum, Lwów, XXXV (1920). 3. 4. str. 134—141.

Urlich E. O szkołach odrębnych dla wybitnie uzdolnionych. — Muzeum, Lwów, XXXV (1920). 3. 4. str. 129—133.

Grzegorzewska M. Znaczenie psychopedagogiki dziecka anormalnego w studiach nauczyciela. — Ruch pedagogiczny, Kraków VIII (1921). 1.—3. str. 10—15.

Witwicki Władysław. O uczonych zwierzętach. — Gazeta Policji państwowej. III. Nr. 34. (20. VIII. 1921).

Etyka a religia. Sprawozdanie z odczytu ks. Dra J. Ciemnińskiego. — Muzeum, Lwów, XXXVI (1921). 1—2. str. 71—75.

Znamierowski Czesław. O przedmiocie i fackie społecznym. — Przegląd filozoficzny, Warszawa, XXIV (1921). 1. 2. str. 1—33.

Świętochowski R. Zanik energii społecznej w świetle fizyki. Warszawa, Wende i Ska.

Wolert Władysław. Mensologia uniwersalna czyli p. E. Majewskiego „Nauka o cywilizacji”. Odbitka z „Trybuny”. Warszawa, 1921, str. 38.

Loria Stanisław Dr. Względność i grawitacja. Teoria Alberta Einsteina. Lwów, H. Altenberg, 1921.

Loria Stanisław. Eter i materya. Wykład wygłoszony podczas inauguracji roku akademickiego 1920/21 w Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, dnia 1. marca 1921. Lwów, Altenberg, 1921, str. 15. M. 60.

Huber M. T. Czas, przestrzeń, materya i kosmos w świetle Einsteińskiej teorii względności. Lwów, skł. gł. Gubrynowicz i Syn, 1921, str. 74. (Odbitka z „Kosmosu”, XLVI. 1921).

Podzorski A. Mózg i myślenie. — Odrodzenie, Cieszyn, I 1. str. 13—14.

P. A. Współcześnie ujawniane formy życia duchowego. — Odrodzenie, Cieszyn, I. 1. str. 14—15.

O istotną kulturę. (C. d. n.). — Teozofia, Nydek, II, 9 (1921), str. 120—123.

Dzierżbicki Jan Starża. Powrotna fala astrologii. Odrodzenie, Cieszyn, I. 2. str. 12—14.

Wojtanowicz Zygmun. Cel i zadania okultyzmu w Polsce. Odrodzenie (Cieszyn) I. 6.

Podzorski A. Człowiek i świat w świetle wie-

a

dzy tajemnej. — *Odrodzenie, Cieszyn*, I. 3. str. 6—8.

Habdank Dr. Z tajemnych dziedzin ducha. — *Odrodzenie, Cieszyn*, I. 7 (1921). str. 1—3.

Radwan Pragłowski K. Dr. Praktyczna lekcja hipnotyzmu. Lwów, „*Anima Mundi*“, 1921, str. 63.

Halecki Oskar. Etyka historyi. — *Tygodnik Ilustrowany, Warszawa*, LXII (1921). 21. str. 342—343.

b) *Przekłady na język polski.*

Besant A. O ewolucyi ludzkości. — *Przegląd teozoficzny, Warszawa*, I (1921). 1. str. 8—13.

Besant A. Z „*Nauki serca*“. — *Przegląd teozoficzny, Warszawa*, I (1921). 1. str. 25—27.

Du Prel Karol. Biomagnetyzm jako klucz do fizyki magii. — *Odrodzenie, Cieszyn*, I. 4. str. 8—10.

Einstein A. O szczególnej i ogólnej teorii względności. (Wykład przystępny). Z upoważnienia autora przełożył z 11. wydania oryginału M. T. Huber. Lwów-Warszawa, Książnica Polska T. N. S. W., 1921, str. 87.

Hoene-Wroński. Prodom mesyanizmu albo filozofii absolutnej. Przełożył Józef Jankowski. Z portretem autora i facsimile okładki wydania paryskiego z r. 1831. Lwów-Warszawa, Książnica Polska T. N. S. W., 1921, str. 137. M. 720.

Hoene-Wroński. Świątynia dumania. Prodom Mesyanizmu. (Wyjętek). — *Odrodzenie, Cieszyn*, I. 3. str. 19—20.

J. C. Co nas czeka po śmierci. — *Przegląd teozoficzny, Warszawa*, I (1921). 1. str. 13—17.

Jinarajadasa. C. Czego nauczać będziemy. — *Przegląd teozoficzny, Warszawa*, I (1921). 1. str. 3—7.

Maeterlinck M. Śmierć. Przekład Dr. W. R. Warszawa, Arct, 1921, str. 112.

Pascal. Myśli. Przełożył i wstępem opatrzył Tadeusz Żeleński (Boy). Poznań, nakładem księgarni św. Wojciecha, 1921.

Ze studyów porównawczych nad religiami. Według Bhagavan Das'a. — *Przegląd teozoficzny, Warszawa*, I (1921). 1. str. 20—25.

Welfton J. Charakter. (Rozdział XIII dzieła p. t. „*The psychology of education*“). Przeł. W. Hofman. — *Przegląd pedagogiczny, Warszawa*, XL (1921). 1. str. 17—26; 2. 3. str. 64—73.

c) *Prace w jęz. obcych.*

Sarfatti G. Che cosa è il coraggio? — *Rivista di psicologia, maj-sierpień 1919.*

Gemelli A. Considerazioni sulla psicologia dell'atto di coraggio. — *Rivista di psicologia, XI*. str. 356—367.

Hyslop T. B. Anger. — *Journ. of mental sciences, LXI*. str. 371—391.

Ballet G. Note sur la relation des tremblements et des états émotionnels. Le tremblement envisagé en tant qu'expression mimique de la frayeur. — *Revue neurologique, 1914—1915*, str. 934—937.

b

Jensen E. T. Fear and disease. — *Lancet, CLXXXVIII*. str. 231—233.

Parsons E. C. Fear and conventionality. New York, Putnam's Son, 1914, str. 239.

Dumas G. Les larmes. — *Journal de psychologie, 15. stycznia 1920.*

Sulzer Georg. Wie heilt man Seelenschmerz? Leipzig, Mutze, 1920, str. 61. M. 3.

Bolgey M. Introduction à la médecine des passions. Paris, Alcan, 1914, str. IV. 280. Fr. 3·50.

Woodworth R. S. Voluntary phenomena. — *Psychological Bulletin, XII*, str. 408—411.

Abramowski E. Etudes expérimentales sur la volonté. — *Journal de psychologie normale et pathologique, XII*, str. 13—43; 88—118.

Robeck Abraham A. The interference of will-impulses. Princeton, Psychological Review Co., 1918, str. VIII. 158.

Fleming Siegbert. Willenslehre als Erkenntnisweg. Berlin, Simion Nf., 1917, str. 76. M. 2·50.

Rohan Karel J. Die richtige Ansicht über die Entstehung der menschlichen Handlungen. Prag, Selbstverlag, 1916, str. 78. M. 1·50.

Pfänder Alxdr. Zur Psychologie der Gesinnungen. Halle, Niemeyer, 1916, str. III, 125. M. 4.

Barrett E. Boyd. Strength of will. London, Longmans, Green & Co., 1916, str. 263, 4 S. 6 d.

Engert Erwin. Seele und Willenskraft. Leipzig, Xenien-Verlag, 1920, str. 63. M. 3.

Janke W. Perseveration. — *British Journal of Psychology, VII*. 4.

Gutzzeit Johs. Die Macht des Glaubens und des Willens. (Ueber Selbsthypnose). 3. Aufl., Leipzig, Besser, 1917, str. 16. M. 0·20.

Schmitt Ludwig. Charakterologie als Neuwissenschaft. München, Lindt-Verlag (1920), str. 16. M. 3.

Klages Ludwig Dr. Prinzipien der Charakterologie 3., unveränderte Aufl., Leipzig, Barth, 1921, str. IV. 93. M. 12.

Labate Caterina. Disciplina e carattere. Reggio Calabria, Morello, 1917, str. 18.

Jastrow J. The antecedents of the Study of character and temperament. — *Popular Scientific Monthly, LXXXVI*. str. 590—613.

Töpfer Franz Alxdr. Die Temperamente. 2., durchgearbeitete Aufl. Gotha, Ott, (1921), str. 48. M. 3.

Welches Temperament habe ich? (Die Temperamente des Menschen. Neue Forschungen auf Grundlage der Erfahrung und Wissenschaft). Mies, Ullrich, 1916, str. 64. M. 1.

Wiesner Johann. Die Freiheit des menschlichen Willens. Wien, Braumüller, 1920, str. XI. 35. M. 4.

Angermann Franz. Von der Willensfreiheit. Jena, Diederichs, 1920, str. 16. M. 1·50.

Messer August Prof. Dr. Das Problem der Willensfreiheit. 2. verbesserte Aufl. Göttingen, Vandenhoeck und Ruprecht, 1918, str. IV. 96. M. 2·20.

Pilt St. George Lane Fox. Free will and de-

a

stiny. London, Constable and Co., 1920, str. XIX. 100.

Bermann G. El determinismo en la ciencia y en la vida. Buenos Aires, Nosotros, 1920, str. 213.

Alexander S. Freedom. Proc. of the Aristotelian Society, XIV. str. 322—354.

Driesch Hans Prof. Dr. Das Problem der Freiheit. Berlin, Reichl, 1917, str. 52. M. 1.

Nachtigal Albert. Freiheit. Berlin, Dimmler, 1920, str. 132. M. 10.

Cros Edouard. La liberté et la subconscience. Lausanne, Payot, 1918, str. 142. Fr. 4.

Drechsler-Melchesni C. Die Elemente der Willensschulung. Dresden, Unionistischer Verlag (1920), str. 16. M. 1.80.

Eisenhans Thdr. Prof. Dr. Charakterbildung. Leipzig, Quelle & Meyer, 2. verb. u. verm. Aufl., 1916, str. VIII. 136. M. 1.—3. verbesserte Aufl., besorgt von Prof. Dr. A. Messer, 1920, str. VIII. 140. M. 7.50.

Schreiner Ernst Charakterbildung 5.—8. Aufl. Chemnitz, Koezle, (1918), str. 26. M. 0.70.

Dangennes B. Le manuel de la volonté. 1917. Fr. 2.50.

Fassbender Martin Prof. Dr. Wollen, eine königliche Kunst. Gedanken über Ziel und Methode der Willensbildung und Selbsterziehung. Freiburg i. B., Herder, 4. u. 5. Aufl. 1916. M. 2.60. — 6. Aufl. 1917, str. XII. 284. M. 3. — 10.—12. verbesserte Aufl., (1918), str. VIII. 272. M. 4.50. — 13.—16. verbesserte Aufl. (1920), str. VIII. 276. M. 12.50.

Horwitz Fritz. Die Erziehung zum Willen. Eine Erklärung der Probleme des Bewusstseins in gemeinverständlicher Form. München, Quellenverlag, 1917, str. 71. M. 2.

Gerling Reinhard. Die Gymnastik des Willens. 5., neubearbeitete Aufl. Oranienburg, Möller, (1920), str. VIII. 191. M. 12.

Kruse Uve Jens. Ich will! — Ich kann! Eine Schule des Willens und der Persönlichkeit. 2. Aufl. Buchenbach, Felsen-Verlag, (1918), str. 154. M. 12.50.

Ufer-Held Frieda. Wie werde ich ein Charakter? Chemnitz, Koezle, (1918), str. 15. M. 0.30.

Fliessinger Ch. Les maladies des caractères. Étude de psychologie morale. Paris, Perrin & Cie, 1916, str. 297. Fr. 3.50.

Partridge G. E. Studies in the psychology of intemperance. New York, Sturgis & Walton, ca 1915.

Starke D. Comment guérir les maladies de l'énergie? Paris, Nilsson, (1914), str. 60. Fr. 0.75.

Carrol Robert S. The mastery of nervousness based upon self-reeducation. 3-d revised edition. New York, Macmillan, 1918, str. X. 348.

Swindle P. F. Relevant and irrelevant speech instincts and habits. — Psychological Review, XXIV. 5.

Swift W. B. A psychological analysis of stutter-

b

ing. — Journal of abnormal Psychology, X, str. 225—235.

Makuen G. H. The psychology of stammering. — New York Medicinal Journal, CII, str. 117—118.

Coriat I. H. Stammering as a psychoneurosis. — Journal of abnormal psychology, IX, str. 417—428.

Romagna-Manoja A. Ricerche cliniche ed anatomopatologiche sopra un caso di afasia motoria. — Rivista di patologia nerv. e ment., 1914, str. 738—752.

Goodhart S. P. & Climenko H. Alexia. Report of a case. — N. Y. Med. Journal, CI, str. 1249—1252.

Stein Leopold. Beobachtungen beim Wiederaufbau der Sprache Apathischer. — Monatschrift für Ohrenheilkunde, LI (1917). 1. 2.

Thorndicke E. L. The psychology of thinking in the case of reading. — Psychological Review, XXIV. 3.

Falski Maryan. La psychologie de la lecture. Bulletin international de l'Académie des sciences de Cracovie. Classe de philologie. Classe d'histoire et de philosophie, 1917, str. 66—67. Cracovie, 1919.

Kitson H. D. Psychological tests for lip-reading ability. — Volta Review, XVII. str. 471—476.

Lobsien Max. Ueber Lesbarkeit von Fraktura und Antiqua. Experimentelle Untersuchungen. Langensalza, Beyer und Söhne, 1918, str. 32. M. 0.88.

Gasteyer Otto. Wie liest, lehrt und lernt man die Notenschrift am zweckmässigsten? Ein Beitrag zur Psychologie des Notenlesens. Stuttgart, Gasteyer, 1916, str. 67. M. 1.20.

Drever J. The psychology of writing. — Child-Study, 1914, 7. str. 21—25; 46—49; 62—66.

Colucci C. Saggi di psico-fisiologia della scrittura. — Rivista di psicologia, XI. str. 1—54.

Schlag Johannes. Alte und neue Apparate zur Untersuchung des Schreibvorganges. Leipzig, Dürr, 1918, str. 20. M. 2.40.

Thomson Godfrey and Thompson J. Ridley. Outlines of a method for the quantitative analysis of writing vocabularies. — British Journal of Psychology, VIII. 1.

Hull C. L. and Montgomery R. B. An experimental investigation of certain alleged relations between character and handwriting. — Psychological Review, XXVI. 1.

Klages Ludwig Dr. Handschrift und Charakter. 3. u. 4 unveränderte Aufl. Leipzig, Barth, 1921, str. XI. 254. M. 30.

Schneidemühl Georg Prof. Dr. Die Handschriftenbeurteilung. Eine Einführung in die Psychologie der Handschrift. Leipzig, Teubner, 1916, str. IV. 82. M. 1.

Kreusch v. Die Graphologie im Dienste der praktischen Psychologie. — Praktische Psychologie, II. 5 (1921).

Hintermann H. Dr. Vergleichende Untersuchungen über die Arbeitsleistung beim Rechnen mit

a

und ohne Maschine. I. Maximale Leistung bei kurzer Dauer. Zürich, Rascher & Cie, 1918, str. 7, M. 0'60.

Jung C. G. Dr. Psychologische Typen. Zürich, Rascher & Cie., 1921, str. 708. M. 125.

Roseck Ph. H. Wesenswahrzeichen von Zweckmenschen, Intellektuellen und Geistigen. Lorch, Rohm, 1921, str. 13. M. 0'75.

Blüher Hans. Die Intellektuellen und die Geistigen. Berlin-Tempelhof, Blüher, 1916, str. 30. M. 1.

Palcos A. El genio. Buenos-Aires, Agencia general de Libreria, 1920, str. 448.

Lütjeharms F. J. Genie Entwicklung. Entwicklung der Willens- und Denkkraft, der Schulung des Gedächtnisses, des logischen höheren Denkens, der Gedankenkonzentration, der Phantasie, der höheren Beobachtung, der freien Vortrags- und Redekunst. 1. und 2. Tl. Kassel, Selbstverlag, 1918, str. 164; 160. Razem M. 19.

Lucka Emil. Stufen der Genialität. 2 Tl. der Grenzen der Seele. 3.—5. erw. Aufl. Berlin, Schuster & Löffler, 1917, str. 266. M. 6.

Hock Alfred Dr. Die methodische Entwicklung des Talentes und des Genies. Leipzig, Akademische Verlagsgesellschaft, 1920, str. VIII. 204. M. 18.

Türk Hermann. Der geniale Mensch. 9., verbesserte Aufl. Berlin, Borngräber, (1918), str. 23. M. 0'50.

Patrizi L. M. Dopo Lombroso. Nouve correnti nello studio della genialità e del delitto. Milano, Società editrice libraria, 1916, str. VIII. 274. L. 7.

Gaupp Robert Prof. Dr. Das sexuelle Problem vom psychologischen Standpunkt. Tübingen, Laupp, 1920, str. 24. M. 1.

Weininger Otto Dr. Geschlecht und Charakter. Eine prinzipielle Untersuchung. 21., unveränderte Aufl. Wien, Braumüller, 1920, str. XXIII. 599. M. 45.

Giese Fritz Dr. Geschlecht und Seele. Langensalza, Wendt & Klauwell, 1916, str. 20. M. 0'40.

Lipmann Otto. Psychische Geschlechtsunterschiede. Ergebnisse der differentiellen Psychologie, statistisch bearbeitet. 2 Tle. Leipzig, Barth, 1917, str. 108. 172. M. 12.

Gates A. J. Experiments on the relative efficiency of men and women in memory and reasoning. — Psychological Review, XXIV. 2.

Reisinger Ludwig Dr. Das Geschlecht. Zur Psychophysiologie der Sexualität. Prien, Anthropos-Verlag, (1919), str. 137. M. 6'50.

Wisse Anna. Zur Frage nach den Geschlechtsdifferenzen im akademischen Studium. Ergebnisse einer Studentenenquete. — Zeitschrift für angewandte Psychologie, XI (1916). 4. 5.

Marsh H. D. Individual and sex differences brought out by fasting. — Psychological Review, XXIII (1916). str. 437—445,

b

Schofield A. T. The mind of a woman. London, Methuen & Co., str. VII. 120.

Lombroso G. L'anima della donna. Riflessioni sulla vita. Bologna, Zanichelli, 1920, str. XII. 264. M. 7'50.

Liepmann W. Psychologie der Frau. Versuch einer synthetischen, sexualpsychologischen Entwicklungslehre in 10 Vorlesungen. Berlin & Wien, Urban & Schwarzenberg, 1920, str. XII. 315. M. 36.

Kennitz M. v. Dr. Das Weib und seine Bestimmung. Ein Beitrag zur Psychologie der Frau und Neuorientierung ihrer Pflichten. München, Reihardt, 1917, str. XI. 191. M. 3'80.

Weininger Otto. Die Liebe und das Weib. Ein Versuch. Von X—Y—Z. 2., unveränderte Aufl. Wien, Generauslieferung „Literaria“, (1921), str. 16. M. 2.

George W. L. Notes on the intelligence of woman. — Atlantic Monthly, CXVI, str. 721—730.

Haase Karl. Der weibliche Typus als Problem der Psychologie und Pädagogik. Leipzig und Berlin, Teubner, 1915, str. 90. M. 2.

Würtz Hans. Das Seelenleben des Krüppels. Leipzig, Voss, 1921, str. 94. M. 12.

Sellmann Adolf Prof. Dr. Das Seelenleben unserer Kriegsbeschädigten. 4. Aufl. Witten, Nijhuis, 1916, str. 45. M. 0'80.

Keller H. Mon univers. Le monde d'une sourde-muette. Paris, Alcan, 1914.

Gerhardt v. Ferd. Dr. Materialien zur Blindenpsychologie. Langensalza, Wendt u. Klauwell, 2. Bd., str. 7. 283. M. 7'50.

Gerhardt v. Ferd. Dr. Aus dem Seelenleben des Blinden. Psychologische Studie. Auf Grund persönlicher Beobachtungen. Leipzig, Barth, 1916, str. 8. M. 1.

Steinberg Wilhelm. Die Raumwahrnehmung der Blinden. Teil I.: Die Probleme der Blindenpsychologie. Inaug.-Diss. Breslau, 1919, str. 54.

Mouchet E. El sentido de los obstacolos en los ciegos. — Revista de filosofia, marzec 1920.

Bürklen Karl. Das Tastlesen der Blindenpunkschrift. Nebst kleinen Beiträgen zur Blindenpsychologie v. P. Grasemann, L. Cohn, W. Steinberg. Leipzig, Barth, 1917, str. IV. 94. M. 6.

Ach Narziss. Zur Psychologie der Amputierten. Ein Betrag zur praktischen Psychologie. Leipzig, Engelmann, 1920, str. 30. M. 6.

Katz David Dr. Zur Psychologie des Amputierten und seiner Prothese. Leipzig, Barth, 1921, str. VI. 118. M. 28.

Kober A. H. Die Seele des Journalisten. Fünf Aufsätze zur Psychologie der Presse. Köln, Rheinland-Verlag, 1920, str. 62. M. 7'50.

Wallichs A. Prof. Die Psychologie des Arbeiters und seine Stellung im industriellen Arbeitsprozess. Berlin, Mittler & Sohn, 1917, str. 31. M. 0'50.

a

Taussig F. W. Inventors and money-makers. Lectures on some relations between economics and psychology. New York, Macmillan, 1915, str. IX. 138.

Hurwicz Elias Dr. Der Liebes-Doppelsebstmord. Eine psychologische Studie. Bonn, Marcus & Weber, 1920, str. 34. M. 4-80.

N. N. Documenti psicologici. II. Note psicologiche di uno che fu sepolto vivo nel terremoto calabro-siculo del 1908. — Psiche, IV., str. 188—198.

Oesterreich K. Psychologische Bemerkungen zu dem von Schottellius publizierten Fall eines „Hellsehers“. — Journal für Psychologie und Neurologie, XXI (1916). str. 75—83.

Renan Ernest. Essai psychologique sur Jésus-Christ. Paris, 192., str. 100. Fr. 10.

Oreste Pietro. L'anima di Jago. Note di psicologia morale. Teramo, De Carolis, 1917, str. 29.

Utitz Emil Prof. Dr. Psychologie der Simulation. Stuttgart, Enke, 1918, str. VIII. 99. M. 4.

Utitz. Zur Psychologie der Simulation. — Praktische Psychologie, I. 10. 11 (1920).

Gallichan W. M. The psychology of marriage. London, Laurie, 1919, str. 192. 5 S. — Second edition, 6 S.

Esper E. A. A contribution to the experimental study of analogy. — Psychological Review, XXV. 6.

Althen Eduard. Ist die Geburt ein psychischer Shock? Freiburg i. B., Speyer & Kaerner, 1916, str. 24. M. 1.

Starch D. The similarity of brothers and sisters in mental traits. — Psychological Review, XXIV. 3.

Gleichen-Russwurm A. v. Freundschaft. Eine psychologische Forschungsreise. 9. Tausend. Stuttgart, Hoffmann, (1920), str. XI. 488. M. 45.

Jaspers Karl. Psychologie der Weltanschauungen. Berlin, Springer, 1919, str. XII. 428. M. 22.

Read Carveth. The psychology of animism. — British Journal of Psychology, VIII (1915). 1.

Ferenczi S. Zur Psychogenetik der Mechanik. — Imago, V. 5. 6 (1919).

Bonaventura E. Ricerche sperimentali sulle illusioni dell'introspezione. — Psiche, IV. str. 48—102; 138—187; 289—316.

Mourgue R. Étude critique sur l'évolution des idées relatives à la nature des hallucinations vraies. Paris, Jouve, 1919, str. 66.

Arps G. F. Two interesting cases of illusion of perception. — Journ. of abnormal psychology, X. str. 209—212.

Carr H. Space illusions. — Psychological Bulletin, XII. str. 216—218.

Pierce A. H. Imagery illusions. The non-visual character of the Proofreader's illusion. — Psychological Bulletin, XII. str. 1—9.

Exner Sigm. Dr. Eine geometrisch-optische Täuschung. Wien, Hölder in Komm., 1919, str. 7. M. 1.

b

Wingender Peter. Beiträge zur Lehre von den geometrisch-optischen Täuschungen. Leipzig, Barth, 1919, str. 46.

Wittman Joh. Dr. Über das Sehen von Scheinbewegungen und Scheinkörpern. Beiträge zur Grundlegung einer analytischen Psychologie. Leipzig, Barth, 1921, str. VIII. 204. M. 22.

Dwelschauvers G. L'Inconscient. Paris, Flammarion, 1916, str. 388. Fr. 4.

Read Carveth. The unconscious. — The British Journal of Psychology, IX. 3. 4.

White W. A. The Unconscious. — Psychoanalytic Review, II. str. 12—28.

Freud S. Das Unbewusste. — Internationale Zeitschrift für ärztliche Psychoanalyse, III. str. 189—203; 257—269.

Chase H. W. Consciousness and the Unconscious. — Psychological Bulletin, XII. str. 17—22.

Nicoli Maurice Why is the „unconscious“ unconscious? — The British Journal of Psychology, IX. 2.

Ernest Jones. Why is the „unconscious“ unconscious? — The British Journal of Psychology, IX. 2.

Marchesini Giovanni. L'inconscio nel rinnovamento dello spirito. Venezia, 1916, str. 14.

Jung C. G. Dr. Die Psychologie der unbewussten Prozesse. Ein Ueberblick über die moderne Theorie und Methode der analytischen Psychologie. Zürich, Rascher & Cie, 1917, str. 135. M. 3. — 2. Aufl., 1918, str. 149. M. 5.

Abramowski Edouard. Le subconscient normal. Nouvelles recherches expérimentales. Avec figures dans le texte et 4 planches hors texte. Paris, Alcan, 1914, str. 452.

Martin L. J. An experimental contribution to the investigation of the subconscious. — Psychological Review, XXII. str. 251—258.

Martin L. J. Introspection versus the subconscious. — Psychological Review, XXIV. 3.

Frost E. P. Dreams. — Psychological Bulletin, XII. str. 22—25.

Aspects of dream life. — Journal of abnormal Psychology, X. str. 100—119.

Silberer Herbert. Der Traum. Einführung in die Traumpsychologie. Stuttgart, Enke, 1919, str. VII. 123.

Fischer-Defoy W. Dr. Schlafen und Träumen. 2. Aufl. Stuttgart, Franckh, 1918, str. 92. M. 1-25.

Ahlfeld F. Traum und Traumformen. Ein Beitrag zur Frage nach der Entstehung des Traumes und seiner Bilder. Leipzig, Grunow, 1916, str. 34. M. 1.

Gerhardt Ferdinand v. Dr. Unsere Träume und ihre Deutung. Ein Blick in unser Seelenleben. Langensalza, Wendt & Klauwell, 1919, str. IV. 68. M. 2.

Boehm Arthur. Rätsel des Traumes und des Zufalls. Leipzig, Weicher, 1920, str. 50. M. 6-50.

a

Stutzer Gustav. Geheimnisse des Traumes. Braunschweig, Wollermann, 1917, str. VIII. 133. M. 1·80.

Kollarits Jenő. Ueber Traumassimilationen. — Journal für Psychologie und Neurologie, XXIII. 5. 6 (1918).

Stepanow G. Sogni indotti: — Psiche IV. str. 254—288.

Botti L. Appunti sul tema dei sogni. — Rivista di psicologia, XI. str. 255—265.

Lomer Georg Dr. Der Traumbiegel. Bilder und Wahrheiten. Ein Traumbuch auf wissenschaftlicher Grundlage. München, Müller, 1918, str. 153. M. 2·80.

Freud Sigmund Prof. Dr. Vorlesungen zur Einführung in die Psychoanalyse. 1. Tl. Vorlesg. 1.—4. (Fehlleistungen). 2. Tl. Vorlesg. 5.—15. (Der Traum), 1916. III. Tl. Vorlesg. 16.—28. (Allgemeine Neurosenlehre), 1917. Wien, Heller & Cie., str. 1—80; 81—270; VIII. 271—545. Razem M. 18 50. — 2. unveränderte Aufl., 1915, M. 30.

Freud Sigmund Prof. Dr. Ueber Psychoanalyse. 5., unveränderte Aufl. Wien, Deuticke, 1920, str. 62. M. 6.

Freud S. Weitere Ratschläge zur Technik der Psychoanalyse. — Internationale Zeitschrift für ärztliche Psychoanalyse. III. str. 1—11.

Freud S. Sulla psicoanalisi. Nocera, Il Manicomio, 1915, str. 68.

Jung C. G. The theory of psychoanalysis. — Psychoanalytic Review, II. str. 29—61.

Jung C. G. Psychoanalysis. — Psychoanalytic Review II. str. 241—259.

Ring A. H. Psychoanalysis. — Psychoanalytic Review, II. str. 390—408.

Coriat Isador H. What is psycho-analysis? London, Paul, Trench, Trubner & Co., 1919, str. 124.

Delgado H. F. El psicoanalysis. Lima (Perou), Sanmarti, 1919, str. 58.

Kaplan Leo. Psychoanalytische Probleme. Wien, Deuticke, 1916, str. VIII. 172. M. 5.

Jones Ernest. Papers on psycho-analysis. Baillière, Tindall & Cox, str. X. 715.

Jelliffe S. E. Technique of psychoanalysis. — Psychoanalytic Review, II. str. 73—80; 191—199; 286—296; 409—421.

Solomon M. A plea for a broader standpoint in psychoanalysis. — Psychoanalytic Review, II. str. 52—72.

Maeder A. Guérison et évolutions dans la vie de l'âme. La psychoanalyse, son importance dans la vie contemporaine. Zürich, Rascher & Cie., 1918, str. 70.

Kinberg O. Kritische Reflexionen über die psychoanalytischen Theorien. — Zeitschrift für die gesammte Neurologie und Psychiatrie, XXXVII. 3. 4 (1917).

Pfister Oskar Dr. Wahrheit und Schönheit in der Psychanalyse. Zürich, Rascher & Cie., 1918, str. 143. M. 5.

b

Farez P. La psychoanalyse française. — Revue de psychothérapie, XXIX. str. 22—26.

Wolfram E. Gegen Psychoanalyse. Imagination: Zerrbild und Angesicht. Leipzig, Altmann, 1918, str. VIII. 227. M. 3·50.

Janet P. Valeur de la psychoanalyse de Freud. — Revue de psychothérapie, XXIX. str. 82—83.

Van Renterghem A. W. Freud and his school. — Journal of abnormal Psychology, IX. str. 369—384. X. str. 46—66.

Karpińska L. v. Ueber die psychologischen Grundlagen des Freudismus. — Internationale Zeitschrift für ärztliche Psychoanalyse, II. str. 305—326.

Rank O. and Sachs H. The significance of psychoanalysis for the mental sciences. — Psychoanalytic Review, II. str. 297—326; 428—457.

Emerson L. E. A philosophy for the psychoanalysts. — Psychoanalytic Review, II. str. 422—427.

Rahn C. Psycho-analytic concepts and re-education. — Psychological Review, XXV. 5.

Kaplan Leo. Hypnotismus, Animismus und Psychoanalyse. Historisch-kritische Versuche. Wien, Deuticke, 1917, str. VIII. 128. M. 7·50.

Marcinowski J. Ärztliche Erziehungskunst und Charakterbildung.* Die sittlichen Werte der psychoanalytischen Behandlung nervöser Zustände. München, Reinhardt, 1916, str. 55. M. 1.

Régis E. et Hesnard A. La psychoanalyse des névroses et des psychoses. Ses applications médicales et extramédicales. Paris, Alcan, 1914, str. XII. 384.

Groddeck Georg Dr. Psychische Bedingtheit und psychoanalytische Behandlung organischer Leiden. Leipzig, Hirzel, 1917, str. 32. M. 1·50.

Carrington H. Freudian psychology and psychical research. — Journal of abnormal Psychology, IX. str. 411—416.

Freud Sigm. Prof. Dr. Zur Psychopathologie des Alltagslebens. (Ueber Vergessen, Versprechen, Vergreifen, Aberglaube und Irrtum). V. verm. Aufl. Berlin, Karger, 1917, str. III. 232. M. 7·20.

Miller R. S. Contributions to the psychopathology of the everyday life: their relation to abnormal mental phenomena. — Psychoanalytic Review, II. str. 121—151.

Jekels L. Zur Psychopathologie des Alltagslebens. — Internationale Zeitschrift für ärztliche Psychoanalyse, III. str. 37—45.

Bellamy R. An act of everyday life treated as a pretended dream and interpreted by psychoanalysis. — Journal of abnormal Psychology, X. str. 32—45.

Freud Sigmund Prof. Dr. Drei Abhandlungen zur Sexualtheorie. 4., vermehrte Aufl. Wien, Deuticke, 1920, str. VII. 104. M. 12.

Ferenczi S. Die wissenschaftliche Bedeutung von Freuds „Sexual-Theorie“. — Internationale Zeitschrift für ärztliche Psychoanalyse, III. str. 227—229.

a

Schultz J. H. Dr. S. Freud's Sexualpsychoanalyse. Kritische Einführung für Gerichtsärzte, Aerzte und Laien. Berlin, Karger, 1917, str. 40. M. 1'50.

Tagebuch eines halbwüchsigen Mädchens. Wien, Internationaler psychoanalytischer Verlag, 1919, str. 248. M. 14'40.

Placzek Dr. Freundschaft und Sexualität. Bonn, Marcus & Weber, 1916, str. 23. M. 0'80.— 5. Aufl., 1920, str. 162. M. 10.

Freimark H. Die erotische Bedeutung der spiritistischen Personifikationen. — Internationale Zeitschrift für ärztliche Psychoanalyse, III. str. 279—287.

Freud S. Die Verdrängung. — Internationale Zeitschrift für ärztliche Psychoanalyse, III. str. 129—138.

Freud S. Das Unheimliche. — Imago, V. 5/6 (1919).

Kempf E. J. The integrative functions of the nervous system applied to some reactions in human behavior and their attending psychic functions. — Psychoanalytical Review, II. str. 152—165.

Freud S. Triebe und Triebchicksale. — Internationale Zeitschrift für ärztliche Psychoanalyse, III. str. 84—100.

Stanley Hall G. The Freudian methods applied to anger. — The American Journal of Psychology, 26. 3.

Hall G. S. Anger as a primary emotion and the application of Freudian mechanisms to its phenomena. — Journal of abnormal psychology, X. str. 81—87.

Bernfeld S. Zur Psychologie der Lecture. — Internationale Zeitschrift für ärztliche Psychoanalyse, III. str. 109—111.

Flügel J. C. Freudian mechanisms as factors in moral development. — British Journal of Psychology, VIII. 4 (1917).

Rivers W. H. R. Freud's concept of the „censorship“. — Psychoanalytic Review, 1920, 3.

White M. A. Extending the field of conscious control. — Psychoanalytic Review, 1920, 2.

Freud Sigmund Dr. Wit and its relations to the unconscious. London, Fisher Unwin, 1916, str. 338.

Reik Th. Psychoanalytische Studien zur Bibel. I. — Imago, V. 5. 6 (1919).

Rank Otto Dr. Psychoanalytische Beiträge zur Mythenforschung. Gesammelte Studien aus den Jahren 1912—1914. Wien, Internationaler psychoanalytischer Verlag, 1919, str. VIII. 420. M. 25.

Reik Thdr Dr. Probleme der Religionspsychologie. I. Tl.: Das Ritual. Mit einer Vorrede v. Prof. Dr. S. Freud. Wien, Internationales psychoanalytischer Verlag, 1919, str. XXIV. 311. M. 20.

Muraj Alexander v. Dr. Ein Pseudoprophet. Eine psychoanalytische Studie. München, Reinhardt, 1920, str. 84. M. 3'25.

Freud Sigmund. Eine Kindheitserinnerung des

b

Leonardo da Vinci. 2., vermehrte Aufl. Wien, Deuticke, 1919, str. 76. M. 3'50.

Swisher W. S. A psychoanalysis of Brownings „Pauline“. — Psychoanalytic Review, 1920, 2.

Hitschmann Eduard Dr. Gottfried Keller. Psychoanalyse des Dichters, seiner Gestalten und Motive. Wien, Internationaler psychoanalytischer Verlag, 1919, str. 125. M. 12.

Dumas G. Qu'est-ce que la psychologie pathologique? — Journal de psychologie normale et pathologique, XI. str. 73—87.

Janet P. Les méditations psychologiques. Études historiques, psychologiques et cliniques sur les méthodes de la psychothérapie. Vol. I. II. III. Paris, Alcan, 1919, str. 348. 308. 496. Razem Fr. 48.

Morselli E. Psicometria e psicopatologia. — Psiche, IV. str. 248—253.

Zimkin J. B. Les résultats de l'examen des malades psychiques d'après la méthode d'Ebbinghaus. — La Gazette psychiatrique, 1914. 3.

Montanari A. Interpretazioni psicologiche delle malattie mentali. — Rivista di psicologia, XI. str. 133—138.

Wallin J. E. W. Problems of subnormality. Yonkerson-Hudson, The world Book Company, 1917, str. XV. 485.

Stoddart W. H. B. Mind and its disorders. 3rd edition. London, Lewis & Co., 1919.

Jaspers Karl Prof. Dr. Allgemeine Psychopathologie. Für Studierende, Aerzte und Psychologen. 2., neubearbeitete Aufl. Berlin, Springer, 1920, str. XIV. 416. M. 20.

Mignard M. La faillite des psychologies matérialistes sur le terrain de la pathologie mentale. — Revue de philosophie, 1920, 5.

Dietrich Dr. Beobachtungsheime für jugendliche Psychopathen. Langensalza, Beyer & Söhne, 1920, str. 12. M. 0'90.

Anton G. Prof. Dr. Bedeutung der Psychopathen im öffentlichen Leben und öffentliche Fürsorge für Psychopathen. Langensalza, Beyer & Söhne, 1920, str. 12. M. 0'90.

Adler Alfred Dr. Praxis und Theorie der Individualpsychologie. Vorträge zur Einführung in die Psychotherapie für Aerzte, Psychologen und Lehrer. München, Bergmann, 1920, str. V. 244. M. 30.

Bleuler E. Prof. Dr. Physisch und psychisch in der Pathologie. Berlin, Springer, 1916, str. 52. M. 2.

Oczeret Herbert. Die Nervosität als Problem des modernen Menschen. Ein Beitrag zur psychologischen Weltbetrachtung. Zürich, Institut Orell Füssli, 1918, str. 95. M. 4.

Adler Alfred Dr. Ueber den nervösen Charakter. Grundzüge einer vergleichenden Individualpsychologie und Psychotherapie. 2., verb. Aufl. Wiesbaden; München, Bergmann, 1919, str. VII. 198. M. 14.

Marcinowski J. Dr. Nervosität und Weltanschauung. Studien zur seelischen Behandlung

a

Nervöser. 3. Aufl. Berlin, Salle, 1921, str. IV. 140. M. 10.

Bergmann Wilhelm Dr. Die Seelenleiden der Nervösen. Eine Studie zur ethischen Beurteilung und zur Behandlung kranker Seelen. Freiburg i. B., Herder, 1920, str. XV. 240. M. 9.

Bickel Heinrich Priv.-Doz. Dr. Die wechselseitigen Beziehungen zwischen psychischem Geschehen und Blutkreislauf mit bes. Berücksichtigung der Psychosen. Leipzig, Veit u. Comp., 1916, str. X. 208. M. 7·50.

Psychologische Analysen hirnpathologischer Fälle. Hg. v. Adhémar Gelb und Kurt Goldstein. I. Bd. Leipzig, Barth, 1920, str. V. 561. M. 60.

Poppelreuter Walther Dr. Die Herabsetzung der körperlichen Leistungsfähigkeit und des Arbeitswillens durch Hirnverletzung im Vergleich zu Normalen und Psychogenen. Leipzig, Voss, 1918, str. XVI. 210. M. 13.

Stern Erich. Experimentelle Untersuchungen über die Assoziationen bei Gehirnverletzten. — Archiv für Psychiatrie, LVII (1917).

Moede Walther Dr. Die Untersuchung und Uebung des Gehirngeschädigten nach experimentellen Methoden. Langensalza, H. Beyer & Söhne, 1917, str. 125. M. 4·50.

Poppelreuter Walther Dr. Die psychischen Schädigungen durch Kopfschuss im Kriege 1914/16 mit bes. Berücksichtigung der pathopsychologischen, pädagogischen, gewerblichen und sozialen Beziehungen. I Bd.: Die Störungen der niederen und höheren Sehleistungen durch Verletzungen des Okzipitalhirns. Leipzig, Voss, 1917, str. VIII. 473. M. 12.

Simmel Ernst Dr. Kriegsneurosen und „psychisches Trauma“. Ihre gegenseitigen Beziehungen dargestellt auf Grund psycho-analytischer, hypnotischer Studien. Mit einem Geleitwort v. Dr. A. Schnee. München, Nennich, 1918, str. II. 50.

Roussy et Lehrmitte. Psychonévroses de guerre, 1917. Fr. 4.

Strümpell Adolf Prof. Dr. Die Schädigung der Nerven und des geistigen Lebens durch den Krieg. Leipzig, Vogel, 1917, str. 30. M. 1·50.

Lessing Oskar Dr. Die Hysterie oder sg. psychogene Neurose. Eine psychopathologische Studie aus dem Grenzgebiete des Nerven- und Seelenlebens. Berlin, Karger, 1920, str. 46. M. 3.

Neutra Wilhelm Dr. Seelenmechanik und Hysterie (Psychodystaxie). Vorlesungen über allgemeine und medizinisch angewandte Lustenergetik (Psychosynthese). Leipzig, Vogel, 1920, str. XVI. 521. M. 34.

Schleich Carl Ludwig. Gedankenmacht und Hysterie. Berlin, Rowohlt, 1920, str. 78. M. 4·50.

Haberkant J. Napoleon Bonaparte als affektepileptischer Psychopath und seine Tentamina suicidii. Prager medizinische Wochenschrift, XXXIX. str. 490—493.

Ganter. Ein epileptisches Mädchen als Rechenkünstlerin. — Allgemeine Zeitschrift für Psychiatrie, LXXIII.

Morgenthaler Walther Dr. Ein Geisteskranker

b

als Künstler. Bern und Leipzig, Bircher, 1921, str. VIII. 126. M. 15.

Janet P. Les oscillations de l'activité mentale. — Journal de psychologie, 1920. 1.

Birnbaum Karl Dr. Psychische Verursachung seelischer Störungen und die psychisch bedingten abnormen Seelenvorgänge. Wiesbaden, Bergmann, 1918, str. VII. 77. M. 3·60.

Del Greco F. Gli anormali del „pensiero“. — Rivista di psicologia, maj-sierpień 1919.

Birnbaum Karl. Psychopathologische Dokumente. Selbstbekenntnisse und Fremdzeugnisse aus dem seelischen Grenzlande. Berlin, Springer, 1920, str. XII. 322. M. 42.

Mackenzie W. L. The psychology of dissociated personality. — Proceedings of the Aristotelian Society, XIV. str. 242—273.

Hyslop J. H. Experiments with a supposed case of dissociation or secondary personality. — Journ. of the Amer. Soc. for psychical research, IX. str. 209—222.

Southard E. E. Data concerning delusions of personality. — Journal of abnormal Psychology, X. str. 241—262.

Del Greco F. Anomalia psichiche e personalità. — Rivista Italiana di neuropatologia, VIII. str. 97—111.

Kreuser H. Dr. Krankheit und Charakter. Wandlungen der Persönlichkeit in gesunden und kranken Tagen. Stuttgart, Strecker & Schröder, 1916, str. VII. 213. M. 3·20.

Lohmer Georg. Ueber graphologische Kennzeichen des Schwachsinn. — Archiv für Psychiatrie und Nervenkrankheiten, LIII (1914). LV (1915).

Specht Wilhelm. Zur Pathologie des Realitätsbewusstseins. — Zeitschrift für Pathopsychologie. III. 3 (1917).

Diller T. Loss of memory alleged by murderers. — Journal of nervous and mental diseases, XLII. str. 73—74.

Oppenheim Hermann. Ueber das Symptom des „durchbrochenen Bewusstseins“. — Neurologisches Zentralblatt, XXXVI (1917). str. 321—326.

Greco Francesco Del. Tormentate coscienza: note di psicologia anormale del carattere. Catania, Giannotta, 1917, str. 23.

Gregor A. Dr. und Voigtländer Else Dr. Die Verwahrlosung, ihre klinisch-psychologische Bewertung und Bekämpfung. Für Pädagogen, Ärzte, Richter. Berlin, Karger, 1918, str. VIII. 585. M. 22.

Perrier L. Dr. Psychologie et cure d'âme des paralytiques. Montauban, 1914, str. 23.

Krafft-Ebing R. v. Psychopathia sexualis mit besonderer Berücksichtigung der konträren Sexualempfindung. 15. verm. Aufl. Hg. v. Prof. Dr. Alfr. Fuchs. Stuttgart, Enke, 1918, str. XII. 431. M. 22.

Hirschfeld Magnus Dr. Sexualpathologie. Ein Lehrbuch für Ärzte und Studierende. I. Tl. Bonn, Marcus & Weber, 1917, str. XV. 211. M. 8·40.

a

Juqueller et Vinchon. L'histoire de la kleptomanie. — Revue de psychiatrie et de psychologie expérimentale, XVIII (1914).

Juqueller et Vinchon. Les limites du vol morbide. Paris, Alcan, 1914. Fr. 3·50.

Ossip-Lourié. La graphomanie. Essai de psychologie morbide. Paris, Alcan, (1920), str. 232. Fr. 7·50.

Scott W. D. Suggestion. — Psychological Bulletin, XII. str. 225—226.

Baudouin, C. Suggestion et autosuggestion. Étude psychologique et pédagogique d'après les résultats de la nouvelle école de Nancy. Neuchâtel et Paris, Delachaux & Niestle S. A., (1919), str. 246. Fr. 6.

Langfeld H. S. Judgments of facial expression and suggestion. — Psychological Review, XXV. 6.

Astarion Thdr. Die praktische Suggestion. Influenzlehre. Grammatik des Hypnotismus. Die Macht im Menschen. Geist, Gemüt, Geschlecht. Freiburg i. B., Astarion-Verlag, 1920, str. XXXVI. 20. M. 6.

Kauffmann Max Prof. Dr. Suggestion und Hypnose. Berlin, Springer, 1920, str. IV. 128. M. 18.

Forel August Dr. Der Hypnotismus oder die Suggestion und die Psychotherapie. Ihre psychologische, psychophysiologische und medizinische Bedeutung mit Einschluss der Psychoanalyse, sowie die Telepathiefrage. 7., umgearbeitete Aufl. Stuttgart, Enke, 1918, str. VIII. 355. M. 15·90. — 8. u. 9. Aufl. 1919, M. 16.

Kindborg Erich Dr. Suggestion, Hypnose und Telepathie. Ihre Bedeutung für die Erkenntnis gesunden und kranken Geisteslebens. München, Bergmann, 1920, str. VI. 98. M. 15.

Sopp A. Dr. Suggestion und Hypnose, ihr Wesen, ihre Wirkungen und ihre Bedeutung als Heilmittel. 2. ergänzte Aufl. Leipzig, Kabitzsch, 1920, str. VII. 75. M. 4·50.

Kohnstamm Oscar Dr. Medizinische und philosophische Ergebnisse aus der Methode der hypnotischen Selbstbesinnung. München, Reinhardt, 1918, str. VIII. 38. M. 1·80.

Le Mang Erwin. Hypnose und Suggestion. 12 Unterrichtsbriefe zum Selbststudium. Ein Lehrgang durch das ganze Gebiet des Hypnotismus. Dresden, Rudolph, 1921, str. 77. M. 3·50.

Springer Bernh. Geheimnisse der Telepathie, Suggestion, Hypnose. Enthüllungen. Mägeln, Mitteldeutsche Verlagsanstalt, (1920), str. 64. M. 3.

Freydental F. G. van. „Du sollst sein Herr sein“. Neue Aufschlüsse, Aufklärungen und Anleitungen über Hypnose, Hypnotismus, Wach-suggestion, Spiritismus und Grenzgebiete. Trautenu, Gruner, (1920), str. III. 153. M. 12.

Munckwitz Reinhold. Verborgene Kräfte im Menschen oder die geheimnisvollen Seelenmächte im Dienste des Hypnotismus, der Suggestion und des Somnambulismus. Leipzig, Gloeckner, (1920), str. V. 84. M. 3·50.

b

Brown Dr. Macht der Hypnose. Ein Lehrbuch des persönlichen Magnetismus, Hypnotismus und der Suggestion. Leipzig, Wendel, (1921), str. 72. M. 2·75.

Kohnstamm Oskar. Das Unterbewusstsein und die Methode der hypnotischen Selbstbesinnung. Leipzig, Barth, 1918. M. 7.

Greiser Wolfgang. Hypnose. Ihre Bedeutung, Anwendung und Erlernung. Eine Abhandlung im Spiegel wissenschaftlicher Beleuchtung. München, Linda-Verlag, (1920), str. 16. M. 3·50.

Krafft-Ebing R. v. Hypnotische Experimente. 3. Aufl. Mit einem Vorwort v. Dr. A. Moll. Stuttgart, Enke, 1919, str. 51. M. 3.

Flatau Georg Dr. Kursus der Psychotherapie und des Hypnotismus. Berlin, Karger, 1918, str. VII. 248. M. 8·80.

Joire. L'hypnotisme et ses applications. — Revue de psychothérapie, XXIX. str. 26—28; 56—58.

Flothman Gerh. Die Macht der Hypnose. Praktischer Lehrkurs des Hypnotismus und Magnetismus für Jedermann. 3. Aufl. Leipzig, Gloeckner & Co., 1916, str. 64. M. 1.

Alrutz S. L'hypnotisme et le dynamisme nerveux. — Revue de psychothérapie, XXIX. str. 112—114.

Wagner-Jauregg Julius Prof. Dr. Telepathie und Hypnose im Verbrechen. — Wien, Lechner, 1919, str. 47. M. 3.

Fürst Bruno Dr. Die Bedeutung des Hypnotismus für Strafrecht und Strafprozess. Frankfurt a. M., 1918, str. 31. M. 1·50.

Marden Orison Swett. Die Macht des Gedankens. Unter Beihilfe v. E. R. Holmes. Einzig. berechtigte Uebers. aus d. Amerikan. v. Dr. M. Christlieb. 16. Taus. Stuttgart, Engelhorn, 1916, str. XII. 246. M. 4.

Helling-Homann E. Der Heilmagnetismus und seine Beziehungen zu geistigen Heilungen. Eine geisteswissenschaftliche Studie. Leipzig, Theosophisches Verlagshaus, (1920), str. 131. M. 8.

Stekel Wilhelm Dr. Der telepathische Traum. Meine Erfahrungen über die Phänomene des Hellsehens im Wachen und im Traume. 3. u. 4. Aufl. Berlin, Baum, (1920), str. 44. M. 2·40.

Haase Karl Dr. Einführung in die angewandte Seelenkunde. Gotha, Perthes, 1921, str. VI. 92. M. 5.

Parsons Herbert. Mind and the nation. A précis of applied psychology. London, Bale, Sons and Danielsson, 1918, str. 154.

Link Henry C. Employment psychology. New York, The Macmillan Co., 1919, str. XII. 440.

Erismann Th. Dr. Angewandte Psychologie. Berlin, Göschen, 1916, str. 159. M. 1. — Neudruck. Berlin, Vereinigung wissenschaftlicher Verleger, 1920, M. 4·20.

Stern Erich Dr. Angewandte Psychologie. Methoden und Ergebnisse. Leipzig, Teubner, 1921, str. 124. M. 7·70.

Lazard M. The practical application of psy-

a

chology in social service work. — Psychological Clinic, IX, str. 107—114.

Musco Bernard. Lectures on industrial psychology. London, Routledge & Sons; New York, Dutton & Co., 1920, str. IV. 300.

Münsterberg H. Business psychology. Chicago, La Salle Extension University, 1915, str. XI. 296.

Münsterberg Hugo. Psychologie und Wirtschaftsleben. Ein Beitrag zur angewandten Experimental-Psychologie. 3. unveränd. Aufl. Leipzig, Barth, 1916, str. VIII. 192. M. 2'80. — 4. unveränderte Aufl. 1919. M. 4'50.

Martens Hans A. Psychologie und Verkehrswesen. Leipzig, Barth, 1919, str. 14. M. 0'70.

Lewy F. H. Die experimentelle Psychologie im Dienste der Arzneimitteluntersuchung. — Praktische Psychologie, II, 1 (1920).

Poppelreuter Walther Dr. Die Arbeitsschauuhr. Ein Beitrag zur praktischen Psychologie. Langensalza, Wendt & Klauwell, 1918, str. 50. M. 4.

Münsterberg Hugo. Grundzüge der Psychotechnik. 2., mit ergänztem Literaturverzeichnis versehene Aufl. Leipzig, Barth, 1920, str. XII. 769. M. 64.

Giese Fritz Dr. Aufgabe und Wesen der Psychotechnik. Langensalza, Wendt & Klauwell, 1920, str. 32. M. 1'60.

Giese Fritz Dr. Psychotechnik und Taylor-System. Langensalza, Wendt & Klauwell, (1920), str. 32. M. 2.

Tramm K. A. Psychotechnik und Taylor-System. I. Bd. Arbeitsuntersuchungen. Berlin, Springer, 1921, str. 140. M. 24.

Schlesinger Georg Prof. Dr. Psychotechnik und Betriebswissenschaft. Leipzig, Hirzel, 1920, str. VII. 167. M. 16.

Gilbreth-Witte. Die eine beste Art der Arbeitsverrichtung. — Praktische Psychologie, II, 3 (1920).

Moede. Einzel- und Gruppenarbeit. (Schluss). — Praktische Psychologie, II, 4 (1921).

Heinitz Wilhelm. Untersuchungen über die Fehlleistungen beim Maschinenschreiben. Leipzig, Barth, 1921, str. 17. M. 2.

Weidenmüller. Die Ermüdung des Angebotsempfängers und wie sie überwunden werden kann. — Praktische Psychologie, II, 5 (1921).

Blumenfeld. Zur Psychotechnik der Werbewirkung des Schaufensters. — Praktische Psychologie, II, 3 (1920).

Lemke Hermann Dr. Die Pubertät als Grundlage der Begabungsauswahl und Begabungsforschung. Dargestellt nach den neuesten Ergebnissen der Wissenschaft. Der Theorie der Begabungswahl 3. Teil. Langensalza, Beyer & Söhne, 1920, str. VIII. 208. M. 16'50.

Ziehen Th. Prof. Ueber das Wesen der Beanlagung und ihre methodische Erforschung. Langensalza, Beyer & Söhne, 1918, str. 32. M. 0'75. — 2. Erweiterte Aufl., 1920, str. 45. M. 2'25.

b

Révész Géza Prof. Dr. Das frühzeitige Auftreten der Begabung und ihre Erkennung. Leipzig, Barth, 1921, str. 37. M. 4.

Piorkowski. Die Ausleseprinzipien bei den Berliner Begabtenprüfungen. — Praktische Psychologie, II (1921). 6.

Sachs Hildeg. Dr. Zur Organisation der Eignungspsychologie. Leipzig, Barth, 1920, str. 16. M. 3'35.

Giese Fritz Dr. Psychotechnische Eignungsprüfungen an Erwachsenen. Langensalza, Wendt & Klauwell, 1921, str. VII. 364. M. 60.

Herwig. Auswertungsverfahren bei der psychotechnischen Eignungsprüfung. — Praktische Psychologie, II, 2 (1920).

Stern Erich Dr. Die Feststellung der psychischen Berufseignung und die Schule. Methodologische Untersuchungen. Leipzig, Barth, 1921, str. VI. 153. M. 30.

Wirtschaftsleben und Berufseignung in Ueberseeländern. Zawiera m. i.: Henning Hans: Die Wirtschaftspsychologie und Berufseignung in Ueberseeländern. Leipzig, Barth, 1920, str. 52. M. 3'60.

Baumgarten Franziska Dr. phil. Einige Bemerkungen zur Frage der Berufseignungsprüfung. S. A. a. d. Zeitschrift f. angewandte Psychologie. XV (1919). 1—2. str. 78—90

Rogers Agnes Low. Experimental tests of mathematical ability and their prognostic value. New York, Columbia University, 1918, str. 118.

Piorkowski. Psychotechnische Prüfung von Kriminalbeamten. — Praktische Psychologie, I, 10 (1920).

Porot A. et Hesnard A. L'expertise mentale militaire. Paris, Masson et Cie., 1918, str. 137.

Benary W., Kronfeld A., Stern E., Selz O. Untersuchungen über die psychische Eignung zum Flugdienst. Leipzig, Barth, 1919, str. 142. M. 4'50.

Benary W. Kurzer Bericht über Arbeiten zu Eignungsprüfungen für Flieger-Beobachter. 2. Tl. Leipzig, Barth, 1920, str. 61. M. 3'60.

Lipmann Otto. Die Berufseignung der Schriftsetzer. Bericht über eine Experimental-Untersuchung. Leipzig, Barth, 1918.

Düeck Johannes. Die Berufseignung der Kanzleiangestellten. Nebst einer Mitteilung v. Dr. Stefan v. Máday. Leipzig, Barth, 1919, str. 24. M. 0'80.

Heinitz Wilhelm. Vorstudien über die psychologischen Arbeitsbedingungen des Maschinenschreibens. Leipzig, Barth, 1918, str. 56. M. 1'40.

Krais Dora. Eignungsprüfungen bei der Einführung von weiblichen Ersatzkräften in dem Stuttgarter Buchdruckgewerbe. Leipzig, Barth, 1918.

Moede. Psychotechnische Eignungsprüfungen in der Industrie. — Praktische Psychologie, I, 11. 12 (1920).

Schackwitz Alexander Dr. Ueber psychologische Berufseignungsprüfungen für Verkehrsberufe. Berlin, Springer, 1920, str. V. 181. M. 30.

a

Stern William. Ueber eine psychologische Eignungsprüfung für Strassenbahnfahrerinnen. Leipzig, Barth, 1918, str. 16. M. 0·40.

Lipmann Otto. Die psychische Eignung der Funkentelegraphisten. Programm einer analytischen Prüfungsmethode und Bericht über eine Experimentaluntersuchung. Leipzig, Barth, 1919, str. 40. M. 1·80.

Lipmann Otto und Stolzenberg Otto. Methoden zur Auslese hochwertiger Facharbeiter der Metallindustrie. Leipzig, Barth, 1920, str. 79. M. 3·60.

Schulte Robert Werner Dr. Die Berufseignung des Damenfriseurs. Methoden und Ergebnisse eines psychotechnischen Prüfsystems auf der Grundlage einer Funktionsanalyse. Leipzig, Barth, 1921, str. IV. 77. M. 12.

Levy-Rathenau Josephine. Die psychologische Analyse der höheren Berufe als Grundlage einer künftigen Berufsberatung.— Frauenbildung, XVII (1918). 5. 6.

Kühne Alfred Dr. Ueber die Notwendigkeit und die Aufgaben der Berufsberatung. Berlin, Simion Nf., 1920, str. 16. M. 1·50.

Lipmann Otto. Psychologische Berufsberatung. Ziele, Grundlagen und Methoden. Berlin, Heymann, 1917, str. III. 30. M. 0·40. — 3. Tausend, 1918.

Ulrich Martha Dr., Piorkowski Curt Dr., Nenke Otto, Wolff Georg, Bernhard Ernst Dr. Berufswahl und Berufsberatung. Mit einer Einleitung v. Dr. A. Kühne, 1., neubearbeitete und bedeutend vermehrte Aufl. Berlin, Trowitzsch & Sohn, 1920, str. 324. M. 28.

Ulrich Martha Dr. Die psychologische Analyse der höheren Berufe als Grundlage einer künftigen Berufsberatung, nebst einem psychographischen Schema für die medizinische Wissenschaft und den ärztlichen Beruf. Leipzig, Barth, 1918, str. 38. M. 1.

Schneider Frdr. Dr. Das Studium der Individualität. Eine notwendige Voraussetzung für die Durchführung der Schulreform und der Berufsberatung. Paderborn, Schöningh, 1919, str. 47. M. 2·60.

Giese Fritz Dr. Psychologie und Berufsberatung. Langensalza, Wendt und Klauwell, (1920), str. 34. M. 2·60.

Braunshausen N. Dr. Psychologische Personalbogen als Hilfsmittel für Pädagogik und Berufsberatung. Leipzig, Barth, 1919, str. 34. M. 1.

Giese Fritz Dr. Psychische Normen für Grundschule und Berufsberatung. Langensalza, Wendt & Klauwell, 1920, str. 59—147. M. 5.

Lipmann Otto. Wirtschaftspsychologie und psychologische Berufsberatung. Leipzig, Barth, 1918, str. 26. M. 0·80.

Müller. Zur Organisation der Berufsberatung in Deutschland. — Praktische Psychologie, II. 4 (1921).

Radomski. Besonderheiten der Berufsberatung für Frauen und Mädchen. — Praktische Psychologie, II. 5 (1921).

b

Pottag Alfred. Berufsberatung in einem ländlichen Kreise. Berlin, Union, 1918, str. 19. M. 0·80.

Christian Max Dr. Psychophysiologische Berufsberatung der Kriegsbeschädigten. Leipzig, Voss, str. 80. M. 3·50.

Kirch. Die Möglichkeiten der Berufsbildung von körperlich und geistig Anormalen. — Praktische Psychologie, II. 2 (1920).

Müller P. G. Dr. Berufsberatung und Stellenvermittlung bei Schwachbegabten. Langensalza, Beyer & Söhne, 1921, str. 51. M. 3·60.

Böttcher. Berufsberatung für psychopathische Jugendliche. Langensalza, Beyer & Söhne, 1920, str. 11. M. 0·90.

Green J. A. The institute of child-psychology and neurology in Moscow. — Journal of experimental pedagogy, III. str. 60.

Holman H. Rev. H. Wotton, a pioneer in child-study. — Child-study, VIII. str. 127—133; 143—150.

Tanner A. E. The child; his thinking, feeling and doing. Chicago, Rand McNally, 1915, str. 534.

L. J. G. Etude expérimentale de l'enfant. — École Gardienne, 1. stycznia 1921.

Bühler Karl Prof. Dr. Die geistige Entwicklung des Kindes. Jena, Fischer, 1918, str. XVI. 379. M. 10. — 2. Aufl., neu bearbeitet und erweitert, 1921, str. XVI. 464. M. 62.

Bühler Karl Prof. Abriss der geistigen Entwicklung des Kindes. Leipzig, Quelle & Meyer, 1919, str. 154. M. 3·90.

Gaupp Robert Prof. Psychologie des Kindes. 4., vielfach veränderte Aufl. Leipzig, Teubner, 1918, str. VIII. 172. M. 3.

Groos Karl Prof. Dr. Das Seelenleben des Kindes. Ausgewählte Vorlesungen. 5. Aufl. Berlin, Reuther & Reichard, 1921, str. IV. 312. M. 25.

Ament Wilhelm Dr. Die Seele des Kindes. Eine vergleichende Lebensgeschichte. 5., verbesserte Aufl. Stuttgart, Franckh, 1917, str. 95. M. 1·25.

Klose Erich Dr. Die Seele des Kindes. Eine Einführung in die geistige Entwicklung des Kindes für Eltern und Erzieher. Stuttgart, Enke, 1920, str. VIII. 86. M. 6.

Lhotzky Heinrich. Die Seele deines Kindes. 173.—183. Tausend. Königstein, Langewiesche, 1919, str. 208. M. 2·45.

Neuffer-Stavenhagen Hildeg. Kinderseelen. 3. Aufl. Berlin, Hoffmann, 1920, str. 231. M. 8.

Rutishauser Dr. Kind und Seele. Kreuzlingen, A.—G. vorm. A. Honer und Thurgauer Volksfreund, 1917, str. 53. M. 1.

Imboden K. Dr. Das Werden der Persönlichkeit im Kinde. St. Gallen, Schneider & Cie., 1916, str. 27. M. 1·60.

Bäumer Gertrud Dr. u. Droscher Lili. Beiträge zur Kinderpsychologie aus Dichtung und Biographie hg. Vollst. Ausg. 2. verm. u. verb. Aufl. Leipzig, Voigtländer, 1916, str. XII. 467.

a

M. 6. — 3. Aufl., 1917, M. 8. — 4. Aufl., 1921, str. XII. 503. M. 25.

Bäumer Gertrud und Droscher Lili. Von der Kindesseele. Beiträge zur Kinderpsychologie aus Dichtung und Biographie. Gekürzte Ausgabe. 3. Aufl. Leipzig, Voigtländer, 1918, str. 320. M. 8:50.

Barucha J. Meisterdarstellungen zur Kinderpsychologie. Für den Schulgebrauch hg. 2., vermehrte und verbesserte Aufl. Paderborn, Schöningh, 1920, str. X. 270. M. 8.

Blanton M. G. The behaviour of the human infant during the first thirty days of life. — Psychological Review, XXIV. 5.

Stern Clara und Stern William. Die Kindersprache. Eine psychologische und sprachtheoretische Untersuchung. 2., um ein Nachwort und eine Beobachtungsanleitung erweiterte Aufl. Leipzig, Barth, 1920, str. XII. 430. M. 26.

Thomson Godfrey H. and Smith Frank W. The recognition vocabulary of children. — British Journal of Psychology, VIII. 1.

Pavlovitch M. Le langage enfantin. Acquisition du serbe et du français par un enfant serbe. Paris, Champion, 1920, str. VIII. 204.

Stern Clara und Stern William. Erinnerung, Aussage und Lüge in der ersten Kindheit. 2., unveränderte Aufl. Leipzig, Barth, 1920, str. X. 160. M. 10.

Rasmussen Vilh. Die seelische Entwicklung des Kindes in den ersten 4 Lebensjahren. Aus dem Dänischen übersetzt v. Albert Rohrberg. Essen, Baedeker, 1919, str. 112. M. 8.

Desceudres A. La notion du nombre chez les petits enfants. — Intermédiaire des éducateurs, 1914—15, III. str. 65—80.

Wendel Eugen Hermann. Die Weltanschauung des Volksschülers. Für Menschen und Menschenfreunde geschrieben. Weinböhla, Martin, 1918, str. 111. M. 3.

Mütze R. Der psychologische Beobachtungsbogen in der Volksschule. Langensalza, Beyer & Söhne, 1920, str. 24. M. 1:20.

Muchow Martha. Psychologischer Beobachtungsbogen für Schulkinder. 3. Abdruck. Leipzig, Barth, 1921, str. 16. M. 1:60.

Zeissig Emil. Die Erforschung des Gedankenlebens unserer Schulneulinge. 2., verm. Aufl. Osterwieck, Zickfeldt, 1920, str. III. 54. M. 3:60.

Vorwerk Dietrich. Seelenkunde des Jünglings- und Jungfrauenalters. Schwerin, Bahn, 1. u. 2. Aufl. 1918, str. 23. M. 0:80. 3. Aufl. 1921. M. 2.

Maier Johannes Ulrich Dr. Die Ideale der Jugendlichen in den Entwicklungsjahren. Langensalza, Beyer & Söhne, 1920, str. 16. M. 0:90.

Haberman J. V. The intelligence examination and evaluation: a study of the child's mind. — Psychological Review, XXIII. 6.

Stern William. Die Intelligenzprüfung an Kindern und Jugendlichen. Methoden, Ergebnisse, Ausblicke. 2. Aufl. Erweitert um: Fortschritte

b

auf dem Gebiet d. Intelligenzprüfung 1912—1915. Leipzig, Barth, 1916, str. V. 170. M. 5:50.

Stern William. Fortschritte auf dem Gebiet der Intelligenzprüfung 1912—1915. Leipzig, Barth, 1916. M. 2.

Stern William. Die Intelligenz der Kinder und Jugendlichen und die Methoden ihrer Untersuchung. An Stelle einer 3. Aufl. des Buches: Die Intelligenzprüfung an Kindern und Jugendlichen. Leipzig, Barth, 1920, str. XI. 335. M. 48.

Stern William und Wiegmann Otto. Methodensammlung zur Intelligenzprüfung von Kindern und Jugendlichen. Leipzig, Barth, 1920, str. V. 256. M. 20.

Whipple G. M. Binet's mental tests; what they are and what we can do with them. — Child-Study VII. str. 1—4; 19—20; 39—54; 55—62; 87—90; 98—104; 116—122; 138—144. VIII. str. 1—8; 21—27; 50—56; 86—92.

Jæderholm G. A. Untersuchungen über die Methode Binet-Simon. — Zeitschrift für angewandte Psychologie, XI (1916). str. 289—340.

Kohs S. C. The Stanford (1915) and the Vineland (1911) revisions of the Binet scale. — Psychological Review, XXIV. 2.

Wallin J. E. W. The Binet-Simon tests in relation to the factors of experience and maturity. — Psychological Clinic, VIII. str. 266—271.

Kozminski Otto. Die Prüfung der Intelligenz von Dorfkindern. Eine psychologisch-pädagogische Untersuchung. Inaug.-Diss., Jena, 1918, str. 110.

Smith M. H. The Binet-Simon method and the intelligence of adult prisoners. — Lancet, CLXXXIX. str. 120—123.

Looff Carl. Untersuchungen über die Bedeutung von Krämpfen im frühen Kindesalter für die stärkere Intelligenzentwicklung. Kristiania, 1915, str. V. 66. M. 2.

Carey N. Factors in the mental processes of schoolchildren. I. Visual and auditory imagery. II. On the nature of specific mental factors. — British Journal of Psychology, VII. 4; VIII. 1.

Chamberlain H. A memory test with schoolchildren. — Psychological Review, XXII. str. 71—76.

Melville L. J. Testing juvenile mentality. Philadelphia and London, Lippincott Co., 1917, str. VII. 140.

Zergiebel H. Die Ausdrucksfähigkeit der Studierenden. — Monatsschrift für höhere Schulen, XVI. 12.

Delvolvé J. Questionnaire-guide pour l'observation du caractère moral des enfants à l'école. Paris, Ligue française d'éducation morale, 1914, str. 20.

Störing Gustav Prof. Dr. Die Hebel der sittlichen Entwicklung der Jugend. 2., verbesserte Aufl. Leipzig, Engelmann, 1919, str. VIII. 155. M. 9.

Wittig K. Die ethisch minderwertigen Jugend-

a

lichen und der Krieg. Langensalza, Wendt und Klauwell, 1918, str. XV. 70. M. 3.

Sermonti A. Saggio di psicologia criminale del minore. Rome, Mantellate, str. 179.

Haines Th. H. Relative values of point-scale and year-scale measurements of one thousand minor delinquents. — *The Journal of Experimental Psychology*, I. 1.

Porteus S. D. Mental tests with delinquents and Australian aboriginal children. — *Psychological Review*, XXIV. 1.

Bluemel C. S. Binet tests of two hundred juvenile delinquents. — *Training School Bulletin*, CXXX. str. 187—194.

Heymans G. und Wiersma E. Verschiedenheiten der Altersentwicklung bei männlichen und weiblichen Mittelschülern, I. — *Zeitschrift für angewandte Psychologie*, XI (1916), str. 441—464.

Němeček Ottokar Dr. Zur Psychologie christlicher und jüdischer Schüler. Langensalza, Beyer & Söhne, 1916, str. 51. M. 0'90.

Peters Karl Gustav. Über die Seele des Waisenkindes. Beiträge zur psychologischen Beurteilung und pädagogischen Behandlung des Waisenkindes. Donauwörth, Auer, (1921), str. 129. M. 6.

Tschudi Robert Dr. Das proletarische Kind, wie es denkt und fühlt. Zürich, Institut Orell Füssli, 1918. str. 22. M. 1.

Spielrein Isaak. Psychologisches aus Kinderuntersuchungen in Rostow am Donn. — *Zeitschrift für angewandte Psychologie*, XI (1916), str. 214—257.

Révész Geza Dr. Erwin Nyirehyházi, Psychologische Analyse eines musikalisch hervorragenden Kindes. Leipzig, Veit & Co., 1916, str. X. 148. M. 6.

Hunter W. S. The delayed reaction in a child. — *Psychological Review*, XXIV. 1.

Hollingworth H. L. Articulation and association. — *Journal of educational psychology*, VI. str. 99—105.

Webber J. J. The relation of experience to imagination in stories told by a child. — *Child-Study*, VIII. str. 35—36.

Valentiner Th. Die Phantasie im freien Aufsatz der Kinder und Jugendlichen. Leipzig, 1916, str. VI. 168. M. 5'60.

Bühler Charlotte. Das Märchen und die Phantasie des Kindes. Leipzig, Barth, 1919, str. 82.

Klauser Walter Dr. Die Entwicklung der Raumfassung beim Kinde. Eine Untersuchung an Hand von Kinderzeichnungen. Zürich, Institut Orell Füssli, 1916, str. VII. 115. M. 2.

Werner Heinz. Die melodische Erfindung im frühen Kindesalter. Eine entwicklungspsychologische Untersuchung. Sitzungsberichte der kaiserl. Akademie der Wissenschaften in Wien. Philosophisch-historische Klasse. Bd. 182. Wien, Hölder, 1917, str. 100. M. 3'25.

Webber J. J. The logical reasoning of infants. — *Child-Study*, VII. str. 7—8.

b

Lucas A. The child's sense of number. — *Child-Study*, VII. str. 5—7; VIII. str. 141—143.

Webber J. J. An infants knowledge of number. — *Child-Study*, VII. str. 104—106.

Lobsien Max. Die Lernweisen der Schüler. Psychologische Beiträge zur geistigen Oekonomie des Unterrichtens. Leipzig, Wunderlich, 1917, str. IV. 89. M. 1'60.

Kley Heribert Dr. Die Lehre vom Lernen. Frdr. Wilh. Dörpfelds Theorie des Neulernens und Einprägens gemessen an den Forschungsergebnissen der neueren Psychologie. Ein Beitrag zu den experimentellen Untersuchungen über den Lernprozess. Langensalza, Beyer & Söhne, 1917, str. 54. M. 1'20.

Petersen J. Completeness of response as an explanation principle in learning. — *The Psychological Review*, XIII. 2.

Lobsien M. Einfluss des Tempos auf die Arbeit des Schulkindes. — *Zeitschrift für angewandte Psychologie*, XII. 1. 2.

Schläger G. Einige Grundfragen der Kinderspielforschung. I. Über Wesen und Ursprung des Spieles; Der König von Rom. — *Zeitschrift des Vereins für Volkskunde*, XXVII (1918). 2; II. Kind und Sprachspiel, ibidem, 3. 4.

Röttger Karl. Die Religion des Kindes. 2. Aufl. München, Müller, 1918, str. 99. M. 2'50.

Jung C. G. Dr. Über Konflikte der kindlichen Seele. 2. Aufl. Wien, Deuticke, 1916, str. 35. M. 1'25.

Schneidemühl Georg Prof. Dr. Die Psychologie der Handschrift im Dienste der Schule. Leipzig, Teubner, 1916, str. 16. M. 0'80.

Lund David Dr. Ueber die Ursachen der Jugendasozialität. Kriminalpsychologische und soziale Untersuchungen mit Einfluss von Familienforschungen in Schweden. Uppsala, Almqvist & Wiksells boktryckeri A.—B., 1918, str. VI. 362. M. 20'70.

Lay Wilfrid. The child's unconscious mind. London, Kegan, Trench, Trubner & Co., 1919, str. 329.

Stier E. Prof. Dr. Erkennung und Behandlung der Psychopathie bei Kindern und Jugendlichen. Langensalza, Beyer & Söhne, 1920, str. 32. M. 1'80.

Ziehen Th. Prof. Dr. Die Erkennung der psychopathischen Konstitutionen und die öffentliche Fürsorge für psychopathisch veranlagte Kinder. 3. Aufl. Berlin, Karger, 1916, str. 38. M. 1.

Kramer Prof. Dr. Psychopathische Veranlagung und Straffälligkeit im Jugendalter. Langensalza, Beyer & Söhne, 1920, str. 15. M. 1'05.

Ranschburg Paul Dr. Die Leseschwäche (Legasthenie) und Rechenschwäche (Arithmesthenie) der Schulkinder im Lichte des Experiments. Berlin, Springer, 1916, str. VII. 69. M. 2'80.

Deroitte. Le surménagement cérébral et le déséquilibre mental dans l'enseignement moyen en Belgique. — *Scalpel*, 1921. 1.

Audemard E. Dr. Les anomalies de l'intelli-

a

gence et du caractère chez les écoliers. Aperçus médicaux. Lyon, Rey, 1914, str. 16.

Peterson H. A. Methods of testing school children for defects of vision and hearing. — Normal School Quarterly, XIV. str. 1—16.

Pintner R. and Paterson D. G. A measurement of the language ability of deaf children. — Psychological Review, XXIII. 6.

Shuttleworth G. E. and Pot's W. A. Mentally deficient children. London, Lewis, 1916, str. XV. 284.

Moll. Krankhafte Störungen im Seelenleben des Jugendlichen. — Praktische Psychologie, II. 2 (1920).

Anweisungen für die psychologische Auswahl der jugendlichen Begabten vom Ausschusse für Begabungsprüfungen im Institute des Leipziger Lehrervereines. 2. durchgesehene Aufl. Leipzig, Dürr, 1920, str. 92. M. 4·80.

Stern William. Die Psychologie und die Schülerauslese. Sonder-Abdruck des 4. Teiles aus dem Werk: Die Intelligenz der Kinder und Jugendlichen und die Methoden ihrer Untersuchung. Leipzig, Barth, 1920, str. II, 249—317. M. 9.

Buchenau A. Zur Frage der experimentellen Schülerauswahl und der psychologischen Methodik. — Deutsches Philologen-Blatt, XXVI. 31. 32.

Lemke Hermann Dr. Die Theorie der Begabungsauswahl vom pädagogisch-medizinischen Standpunkt. I. Tl. 2., vollkommen umgearb. u. verb. Aufl. Langensalza, Beyer & Söhne, 1920, str. 78. M. 3·90.

Stern W. Prof. Dr. Die Jugendkunde als Kulturforderung. Mit besonderer Berücksichtigung des Begabungsproblems. Leipzig, Quelle & Meyer, 1916, str. 83. M. 1·40.

Holle H. G. Schülerbegabung. — Monatsschrift für höhere Schulen, XVII. 5. 6.

Jaeger Werner Prof. Dr. Begabung und Studium. — Neue Jahrbücher für das klassische Altertum, Geschichte und deutsche Literatur, XL (1917), str. 265—282.

Moede Walther Dr., Piorkowski C. und Wolff G. Die Berliner Begabenschulen, ihre Organisation und die experimentellen Methoden der Schüler-Auswahl. 2. und 3. Tausend. Langensalza, Beyer und Söhne, 1918, str. VIII. 224. M. 4·80. — 3. Aufl., 1919, str. VIII. 262. M. 7·80.

Moede Walther Dr und Piorkowski C. Die Einwände gegen die Berliner Begabtenprüfungen, sowie ihre kritische Würdigung. Langensalza, Beyer & Söhne, 1919, str. 29. M. 2.

Zwei Jahre Berliner Begabenschulen. Erfahrungen ihrer Schulleiter. Leipzig, Hirzel, 1920, str. VII. 37. M. 5·50.

Budde Prof. Dr. Philosophisch-pädagogische Strömungen der Gegenwart. Langensalza, Beyer & Söhne, 1916, str. 26. M. 0·45.

Herget Anton Die wichtigsten Strömungen im pädagogischen Leben der Gegenwart. 2. Teil:

b

Die experimentelle Pädagogik. Die Sozialpädagogik. Die Individualpädagogik. Die National-schule. Die natürliche Erziehung. Leipzig, Schulwissenschaftlicher Verlag A. Haase, 1916, str. 131. M. 2. (Pädagogische Schriften der Zeitschrift „Schaffende Arbeit und Kunst in der Schule“).

Claparède E. Psychologie de l'enfant et pédagogie expérimentale. 5. éd. revue et augmentée. Genève, Kundig, 1916, str. XI. 571 z 43 fig. Fr. 8.

Valentine C. V. An introduction to experimental psychology in relation to education. Baltimore, Warwick and York, 1915, str. X. 194.

Gordon K. Child psychology and pedagogy. — Psychological Bulletin, XII. str. 365—372.

Baldwin B. T. Educational psychology. — Psychological Bulletin, XII. str. 381—399.

Herget A. Psychologie und Erziehungslehre. 2. Aufl. Leipzig, Haase, 1918, str. 228. M. 5·05.

Jahn M. Prof. Dr. Erziehungslehre in Verbindung mit der Psychologie. 2. Aufl. Leipzig, Dürr, 1916, str. VI. 116. M. 1·60.

Reumuth. Zur Psychologie und Erziehung der Jugendlichen. — Pädagogische Blätter, XLVIII. 5. 6.

Zühlsdorff E. Psychologie als Fundamentalwissenschaft der Pädagogik. 4., verm. u. verb. Aufl. Hannover, Meyer, 1920, str. IX. 320. M. 21·40.

Jahn M. Prof. Dr. Psychologie als Grundwissenschaft der Pädagogik: Ein Lehr- und Handbuch. 7., verb. u. verm. Aufl. Teil I. Die psychologisch-pädagogischen Grundtatsachen. Str. XVI. 295. Teil II. Die Psychologie der Erziehungsziele. Str. XII. 322. Leipzig, Dürr, 1920. Razem M. 24.

Fischer A. Ueber Begriff und Aufgaben der pädagogischen Psychologie. — Zeitschrift für pädagogische Psychologie und experimentelle Pädagogik, XXVIII. 1/2.

Stössner Artur Prof. Dr. Lehrbuch der pädagogischen Psychologie. Auf Grundlage der physiologisch-experimentellen Psychologie bearbeitet. 5., verbesserte Aufl. Leipzig, Klinkhardt, 1917, str. X. 254. M. 5.

Peters W. Prof. Dr. Einführung in die Pädagogik auf psychologischer Grundlage. Leipzig, Quelle & Meyer, 1916, str. VIII. 111. M. 1.

Grunwald Georg Prof. Dr. Philosophische Pädagogik. Paderborn, Schöningh, 1917, str. VII. 375 M. 11·55.

Kretschmar R. Prof. Dr. Das Ende der philosophischen Pädagogik. Leipzig, Wunderlich, 1921, str. IV. 60. M. 6.

Schneider Martha Dr. Psychologische Pädagogik. Eine Einführung in ihre Praxis. Breslau, Hirt, 1920, str. 96. M. 11.

Frank Ludwig Dr. Seelenleben und Erziehung. Leipzig, Grethlein & Co., (1920), str. XV. 334. M. 12.

Thompson. O laboratorio de pedagogia experimental. San Paulo, Sigeira, Nagel, 1914.

a

Drever J. The scope and methods of experimental education. — Child-Study, VIII, str. 41—50.

Meumann Ernst Prof. Vorlesungen zur Einführung in die experimentelle Pädagogik und ihre psychologischen Grundlagen. Leipzig, Engelmann. I. Bd., 2. umgearbeitete und vermehrte Aufl. 1. Abdruck, 1916, str. XIX. 725. — II. Bd. 2. umgearbeitete und vermehrte Aufl. v. 1913, ergänzt durch eine Literaturübersicht über die Fortschritte der Begabungsforschung von 1913—1919, 1920, str. XIV. 800. — III. Bd. 2. umgearbeitete und vermehrte Aufl., 1914, str. XVI. 919.

Meumann E. Abriss der experimentellen Pädagogik. 2., unveränderte Aufl. Leipzig, Engelmann, 1920, str. VII. 462. M. 36.

Lay W. A. Dr. Experimentelle Pädagogik mit besonderer Rücksicht auf die Erziehung auf die Tat. Teubner, 1918, str. IV. 124. M. 1.95.

Lay W. A. Die experimentelle Pädagogik als Gesamtpädagogik. — Monatshefte für pädagogische Reform, LXVII (1918), 1. 2.

Burger Eduard Prof. Dr. Die experimentelle Pädagogik in ihrer Entwicklung zur neudeutschen Pädagogik. W. A. Lays Gesamtpädagogik, nach Entstehung und Bedeutung auf Grund der Quellen kritisch dargestellt. Wien, Pichlers Wwe und Sohn, 1918, str. VII. 172. M. 5.

Cohn Jonas. Geist der Erziehung. Pädagogik auf philosophischer Grundlage. Leipzig, Teubner, 1919, str. VI. 381. M. 15.

Shreves R. M. The philosophical basis of education. Boston, Badger, 1917, str. XVI. 290.

Henry Victor Dr. Wissenschaft- und Unterrichtslehre, eine erkenntnistheoretische Untersuchung des Bildungsbegriffes. Charlottenburg, „Mundus“, 1920, str. VIII. 98.

Sciaccia Sarina. Il limite dell'efficacia dell'educazione. Catania, 1917, str. 14.

Unterstein B. Erziehung als Problem der Entwicklung seelischer Kräfte zum Aufbau der Schule auf der Spieltätigkeit. Leipzig, Hillmann, 1921, str. 43. M. 6.

Vertes Josef Dr. Begriffsbestimmung der Heilpädagogik auf psychologischer Grundlage. Langensalza, Beyer und Söhne, 1918, str. 26. M. 0.70.

Otis M. How can parents understand their children? — Psychological Clinic, IX, str. 118—121.

Bezzel v. Dr. Die Pflege der Kindesseele. Nürnberg, Buchhandl. d. Vereins f. innere Mission, 1917, str. 16. M. 0.20.

Duprat G. L. L'éducation de la volonté et des facultés logiques. Paris, Doin, 1920, str. 324. Fr. 8.

Natorp Paul. Sozialpädagogik. Theorie der Willenserziehung auf der Grundlage der Gemeinschaft. 4., durchgesehene Aufl. Stuttgart, Frommann, 1920. M. 12.

Calinich Margarete Dr. Persönlichkeit und Willensfreiheit als Grundlage und Ziel der Erziehung. Charlottenburg, „Mundus“, 1920, str. 84. M. 5.

b

Luparello Giuseppina. L'educazione morale dell'infanzia. Girgenti, tip. Formica, 1917, str. 21.

Campanella Battaglia Nunziatina. L'educazione del carattere. Vittoria, tip. Popolare, 1917, str. 30.

Claparède E. L'école sur mesure. Lausanne, Payot, 1920, str. 45.

Kuhn Robert Dr. Ueber psychologisch gesunde und kranke Unterrichtsmethoden. Eine Skizze. München, Oldenbourg, 1920, str. 36. M. 3.

Colozza Giovanni. L'immaginazione nella scienza: appunti di psicologia e pedagogia. Nuova edizione. Torino, Paravia e C., 1917, str. 290. L. 4.

Maresca M. Le antinomie dell'educazione. Milano-Roma, Bocca, 1916, str. XVIII. 155.

Queyrat F. L'émulation et son rôle dans l'éducation. Étude de psychologie appliquée. Paris, Alcan. Fr. 3.

Kirste Ernst. Das Prinzip der Kindesgemässheit und seine psychologischen Probleme. Eine pädagogische Studie. Leipzig, Klinkhardt, 1916, str. XV. 271. M. 3.60.

Sickel P. Wirklichkeitssinn und Wirklichkeitswissen im Unterricht. — Neue Jahrbücher für Pädagogik, XL. 10.

Gocco Gina. Come l'ingegno possa correggere il cuore. Note pedagogiche. Palermo, 1916, str. 19.

Stern. Die natürliche Erziehung im frühen Kindesalter (Montessori-Methode). — Praktische Psychologie, II (1921). 6.

Cellerier L. La lutte por la véracité. (Hygiène de la véracité. Traitement du mensonge). — L'Education, I, str. 10—24.

Engert Josef Prof. Dr. Psychologie und Pädagogik der Erstbeichte und Erstkommunion. Donauwörth, Auer, 1918, str. 55. M. 1.80.

Proczek C. Ce que les parents devraient savoir sur leurs filles de la psychologie de l'adolescence. Lausanne, 1918, str. 195. M. 5. (Skř. gř. Gebethner i Wolff).

Ruttmann W. J. Erblichkeitslehre und Pädagogik. Ausschnitte aus der experimentellen und angewandten Erblichkeitslehre und Individualforschung. Leipzig, Haase, 1917, str. VIII. 152. M. 3.60.

Müller Hermann v. Psychanalyse und Pädagogik. Leipzig, Quelle und Meyer, 1917, str. VI. 68. M. 2.

Pfister Oskar Dr. Was bietet die Psychanalyse dem Erzieher? Leipzig, Klinkhardt, 1917, str. VI. 88. M. 2.

Sanctis Sante de. Educazione dei deficienti. Milano, Vallardi, 1916, str. 300. L. 3.

Riemann G. Taubstumm und blind zugleich. Pädagogische und psychologische Darbietungen. 2. sehr veränderte u. erweiterte Aufl. Berlin, Schriftenvertriebsanstalt, 1916, str. 106. M. 2.

Salzsieder P. Die Eigenart der Kinder melancholischen Temperaments und ihre erziehbliche Behandlung. Langensalza, Beyer & Söhne, 1920, str. 40. M. 2.40.

Frost M. Erzieherliebe als Heilmittel. Ein Fall von krankhafter Lügenhaftigkeit und seine Be-

a

handlung. Mit einem Vorwort v. Prof. Dr. W. Frost. Bern, Bircher, (1921), str. VII. 42. M. 6.

WIADOMOŚCI WYDAWNICZE.

Odrodzenie. Miesięcznik poświęcony sprawom odrodzenia człowieka i badaniom zjawisk duchowych wydawać zaczął w Cieszynie Józef Chobot. Pierwszy zeszyt ukazał się w marcu 1921. Prenumerata roczna wynosi 300 M.; cena zeszytu pojedynczego 30 M.

Revue du Néo-Positivisme wychodzić zaczęła w Herstal w r. 1920. Założyciel, wydawca i redaktor nowego pisma, Fr. Herte, rozwija w nim zasady nowej religii, opartej na psychologii nieświadomości.

La pensée de Machiavel. Pod tym tytułem ukazał się nakładem Księgarni Payota w Paryżu trzeci tom wydawnictwa, którego tom pierwszy zawiera „La pensée de Newman“, a tom drugi „La pensée de Schopenhauer“. Wydawnictwo to podaje najbardziej charakterystyczne ustępy z prac danego autora, najistotniejsze jego poglądy wraz z całym aparatem krytycznym.

Instytut Leonarda Da Vinci w Rzymie przygotowuje w szeregu swych wydawnictw m. i. następujące dwa tomy: A. Favaro, Il metodo sperimentale nelle opere di Leonardo Da Vinci. G. Gentile, La filosofia di Leonardo Da Vinci.

Athena. A Year-Book of the Learned World. The English speaking Races. Tom ten, zestawiony przez C. A. Ealand'a, a wydany przez A. i C. Black'a w Londynie (1920) zawiera na 392 stronicach przegląd uniwersytetów, kolegiów, muzeów, instytucji i towarzystw naukowych, istniejących na terytorium Wielkiej Brytanii i Irlandii, brytyjskich dominiów i kolonii oraz Stanów Zjednoczonych Ameryki późn. Indeks liczy ponad 13.000 nazwisk.

Katalogi. Katalog antykwareczny Nr. 57 firmy Wilhelm Heims, Lipsk, Talstrasse 17: Philosophie, str. 8. — Katalog antykwareczny Nr. 68 firmy J.-B. Mulot, Paris, 71, Rue Saint-Jacques: I. Histoire, philosophie, littérature — tytułów 637.

WYKŁADY, ODCZYT, REFERATY.

Towarzystwo filozoficzne w Poznaniu. Na 1. posiedzeniu naukowym dnia 15. kwietnia 1921 Prof. Dr. Florian Znaniecki wygłosił odczyt p. t. „Analiza czynności“. Każda czynność jest przebiegiem idealnym; t. zw. „czynności“ organiczne lub mechaniczne są jedynie naturalnymi procesami i terminu „czynność“ stosować do nich nie można. Czynność nie może być dana w doświadczeniu; doświadczeniem czynności jest jej wykonywanie. Każda czynność jednak ma wyniki realne, wywiera wpływ na rzeczywistość. Jej wpływ bezpośredni ogranicza się wprawdzie do sfery doświadczenia działającego podmiotu, do jego „wyobrażeń“ i „wrażeń“; ale „wyobrażenia“ i „wrażenia“ nie są subiektywnymi odpowiednikami obiektywnej rze-

b

czywistości, lecz należą do empirycznego całości kształtu danego nam realnego świata. Różnią się one od przedmiotów, powszechnie uznanych za rzeczywiste, jedynie stopniem swej realności; przytem pomiędzy realnością przelotnego wyobrażenia indywidualnego a najtrwalszego przedmiotu materialnego istnieje szereg stopni pośrednich, które znajdujemy np. w różnych klasach przedmiotów kulturalnych. Czynność może nieograniczenie potęgować stopień swego realnego wpływu, używając pośrednictwa narzędzi. Narzędziem jest każdy przedmiot, którego modyfikacja wywołuje w innych przedmiotach inną modyfikację, o wyższym stopniu realności. Pierwotnym i najważniejszym narzędziem jest ciało działającego podmiotu. Każda modyfikacja, bezpośrednia lub pośrednia, wprowadzona przez czynność w świat realny, jest tworzeniem lub niszczeniem. Tworzenie i niszczenie nie równoważą się w działaniu; zwykle tworzenie przeważa. Czynność jest tem bardziej twórczą, im większą przewagę tworzenia nad niszczeniem w jej wynikach. Czynność może być poza tem mniej lub więcej oryginalna, zależnie od stopnia subiektywnej nowości modyfikacji, wprowadzonej przez nią w świat realny. Jako twórcza i oryginalna, czynność nie daje się ująć ani przyczynowo ani celowo. Jest ona realizacją pewnego zamiaru w pewnych warunkach; przytem ani zamiar ani warunki nie są dane przed działaniem, lecz stopniowo, w miarę postępu realizacji, zostają zdeterminowane przez czynność. — W dyskusji zabierali głos pp. Błachowski, Dobrzyńska-Rybicka, Koźłowski, Schumann, Skibniewski, Wize i prelegent.

Na 2. posiedzeniu naukowym dnia 13. maja 1921 Prof. Dr. Stefan Błachowski i zdał sprawę z VII. kongresu psychologii eksperymentalnej w Marburgu (sprawozdanie to podaliśmy w poprzednim zeszycie Ruchu filozoficznego).

Na 3. posiedzeniu naukowym dnia 27. maja 1921 Drka Ludwika Dobrzyńska-Rybicka wygłosiła odczyt p. t. „Chwila obecna. Próba analizy psychologiczno-etycznej“. Wychodząc z założenia, że wbrew ontologicznym teoriom Durkheima i psychologicznym Wundta świadomość powszechna i indywidualna, to zjawisko jakościowo jedno, a różnice istnieją tylko ilościowe, t. z., że świadomość powszechna stanowi wyraz tych wszystkich stanów psychicznych, myśli, uczuć, zamierzeń, które w jednostce mają charakter ogólny, są wspólne większej ilości indywidualiów — analizuje prelegentka niektóre charakterystyczne objawy psychiczne doby obecnej o charakterze powszechnym, a więc 1. wzmożone dążenia do zdobywania dóbr materialnych i w parze z nimi występujące poglądy na życie utylitarno-hedonistyczne, 2. oczekiwanie od państwa pomocy w zdobywaniu dobrobytu, 3. dzielnicowość, 4. lekceważenie swych własnych poczynań i 5. niezadowolenie z obecnego stanu rzeczy, z panujących stosunków. Zjawiska te dadzą się wyjaśnić pewnymi

a

charakterystycznymi właściwościami procesów spostrzegania, ewolucji pożądanego, reprodukcji uczuć, intelektu, oraz wynikającą ze zmiany stosunków politycznych koniecznością zmiany ideałów społeczno-narodowych. — W dyskusji zabierali głos pp. Peretiakowicz i prelegentka.

Program I. wakacyjnego Kursu Nauczycielskiego w Pucku, odbytego 4.—30. lipca 1921, obejmował m. i. następujące wykłady: Prof. Dr. W. M. Kozłowski: Współczesne prądy filozoficzne. — Dr. M. Odrzywolski: Etyczne postulaty wychowania. — Tenże: Praca intelektualna młodzieży a szkoła. Zagadnienia indywidualności w pedagogice.

Akademia nauk moralnych i politycznych w Paryżu. Na posiedzeniu Sekcji filozoficznej dnia 27. marca 1920 p. Edward Le Roy przedstawił pracę Dra I. Halperna z Warszawy p. t. Rzekoma i rzeczywista klasyfikacja nauk d'Alemberta. W pracy tej Dr. Halpern dowodzi, że 1. istotnym autorem klasyfikacji nauk, przypisywanej d'Alembertowi, jest Diderot. 2. d'Alembert opracował niezależnie od tamtej klasyfikację zupełnie odmienną i oryginalną (*). (Séances et travaux de l'Académie des sciences morales et politiques, juillet-août. 1920, str. 13—14).

Società Italiana per gli studi filosofici. Dnia 13. stycznia 1921. P. E. Chiocchetti: Filozofia religii G. Gentilego. — Dnia 20. stycznia 1921. P. G. Mattiussi, S. J.: Czy pierwsze poznanie jest świadome?

M. D. Parodi wygłosił w dniach 11.—23. listopada 1920 w brukselskim Institut des Hautes Etudes pięć wykładów p. t. „Kryzys etyki“.

Z Polskiego Twa Filozoficznego we Lwowie.

Wydział Twa uchwalił na posiedzeniu dnia 29. października 1921 podwyższyć miesięczną wkładkę członków (czynnych i wspierających), począwszy od 1. stycznia 1922 na kwotę 50 Mp.

ORGANIZACJE.

Polskie Towarzystwo Psychologiczne (Warszawa). XIV. Sprawozdanie za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1920: Liczba członków wynosiła z końcem roku 1920 — 147. — W roku 1920 odbyło się 26 posiedzeń naukowych (zob. Ruch filoz. V. str. 146 a; 193 b. VI. str. 26 a; 72 b) i jedno Walne zebranie członków. — Biblioteka Twa liczyła z końcem 1920 roku 2.184 tomów dzieł i 298 tomów czasopism. — Dochody Twa wynosiły 31.451.06 Mp. (w tem zasiłek Ministerstwa W. R. i O. P. 25.000 Mp.) i 94.95 rb.; rozchody wynosiły 11.220.22 Mp., pozostałość — 20.230.84 Mp. i 94.25 rb. — W skład Zarządu wchodził w r. 1920: Drka J. Kodisowa (przewodnicząca), Prof. Dr. Wł. Witwicki (wiceprezes), Dr. R. Ingarden (sekretarz), Prof. Dr. T. Ko-

* Praca Dra Halperna ukazała się w języku polskim w Przeglądzie filozoficznym, Rocznik XXI. str. 65—97.

b

tarbiński (skarbnik), Dr. J. Segał (bibliotekarz), Dr. M. Borowski i Dr. I. Halpern. W ciągu roku sprawozdawczego złożyli swe funkcje i ustąpili z Zarządu Prof. Dr. Wł. Witwicki i Dr. R. Ingarden, w których miejsce jednak nie wybrano na razie nowych członków Zarządu. (Obecny skład Zarządu podaliśmy w niniejszym tomie, str. 75 b).

Tow. Filozoficzne w Krakowie. Na ostatniemu Walnem zgromadzeniu wybrano następujący zarząd Towarzystwa: prof. Dr. Rubczyński prezes, prof. Dr. Garbowski wiceprezes, Dr. Harassek sekretarz, Dr. Woelfle skarbnik. Wydział: prof. Dr. Heinrich, ks. prof. Hortyński, ks. prof. Dr. Michalski, prof. Dr. Szyszkowski, Dr. Wasserberg. Komisja rewizyjna: prof. Dr. Krzyżanowski, prof. Dr. Kumaniecki, Dr. Zathej. Komisja redakcyjna: Dr. Birkenmajer, Dr. Chmaj, Drka Landasówna.

Instytut pedagogiczny otwarty został w r. 1921 przy prywatnym uniwersytecie katolickim w Lublinie. Program prac tego Instytutu obejmuje m. i. wykłady z dziedziny psychologii wychowawczej.

Nietzsche-Gesellschaft. Pod nazwą tą zawiązało się w r. 1918 w Niemczech Towarzystwo filozoficzne, którego sekretarzem został Dr. Alfred Werner.

KONKURSY.

Termin konkursów Redakcji Przeglądu Filozoficznego na temat przedmiotów ogólnych oraz na dowolny temat z historii filozofii życiowej (zob. Ruch filoz. V. str. 148, b) został przedłużony do końca r. 1921.

W sprawie propedeutyki filozoficznej w szkole średniej.

Wydział filozoficzny Uniwersytetu warszawskiego wyłonił z siebie komisję, której poruczył rozpatrzenie spraw, związanych z wprowadzaniem w życie przez Ministerstwo W. R. i O. P. nowego ustroju szkół średnich. Komisja ta, uzupełniona gronem kierowników szkół średnich warszawskich, przeprowadziła nad temi sprawami pod przewodnictwem p. Prorektora Thugutta w obecności p. Naczelnika Wydziału Dobrowolskiego w dniach 23. i 30. maja oraz 7. czerwca b. r. dyskusję, a wyniki jej ujęła w szereg rezolucyj, formułując zarazem ich umotywowanie. Co się tyczy propedeutyki filozoficznej, wspomniana Komisja oświadczyła się wbrew ministeryalnemu planowi nauczania, który przedmiot ten ogranicza do klasy ósmej, za tem, aby poświęcić mu już w klasie siódmej dwie godziny tygodniowo, przeznaczając je na nauczanie logiki, gdy tymczasem cały wymiar czasu, przypadający według planu ministeryalnego na propedeutykę w klasie ósmej, pozostałby wyłącznie dla psychologii. Konieczność należytego uwzględnienia logiki w szkole

a

średniej motywuje Komisya w następujących słowach: „Nauka logiki jest gramatyką nauk poszczególnych, zaczem elementy jej są nieodzownym składnikiem średniego wykształcenia. Niepodobna uważać średniego wykształcenia za dostateczne, jeżeliby nie miało uświadomić młodzieńcowi pojęć takich jak definicya, teza, argument, wnioskowanie, dedukcyja, indukcyja, analogia, syllogizm, racya, paradoks, błędne koło i t. p.“. — Na uwagę zasługuje też okoliczność, że Komisya domaga się, by nauka propedeutyki filozoficznej w szkole średniej obejmowała logikę w jej postaci klasycznej a to dlatego, że właśnie logika klasyczna „jest logiką języka, którym się uczeń w żywym dochodzeniu prawdy i jej dowodzeniu posługuje i posługiwać będzie bez względu na symbolikę przyjętą w nowszych kierunkach logiki matematycznej“.

Akademia ku uczczeniu pamięci Anieli Szycówny.

Dnia 17. kwietnia 1921 odbyła się Akademia ku uczczeniu pamięci Anieli Szycówny, urządzona staraniem warszawskiej Wolnej Wszechnicy Polskiej, w której Zmarła przez długie lata wykładała pedagogikę. M. i. wygłosili przemówienia Prof. K. Appel: O A. Szycównie jako inicjatorce badań mowy dziecka i Drka J. Joteykówna: O A. Szycównie jako założycielce i kierownicze Polskiego Twa badań nad dziećmi.

WIADOMOŚCI OSOBISTE.

Dr. Floryan Znaniecki, nadzwyczajny profesor Uniwersytetu poznańskiego, został mianowany zwyczajnym profesorem socjologii i filozofii kultury w tymże Uniwersytecie.

Ks. Dr. Konstanty Michalski, nadzwyczajny profesor filozofii chrześcijańskiej na wydziale teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego został mianowany profesorem zwyczajnym.

Dr. Tadeusz Czeżowski uzyskał na Wydziale filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie veniam legendi z zakresu filozofii.

Dr. Kazimierz Ajdukiewicz uzyskał na wydziale filozoficznym Uniwersytetu warszawskiego veniam legendi z zakresu filozofii.

Elżbieta Förster-Nietzsche skończyła dnia 10. lipca b. r. 75. rok życia. Wśród innych licznych dowodów uznania otrzymała jubilatka w dniu tym dyplom doktorki filozofii honoris causa, którego legenda opiewa: „Wielce uczzonej Pani Elżbiecie Förster-Nietzsche, siostrze Fryderyka Nietzschego, która z pełną miłości troskliwością pielegnowała swego chorego brata, która starannie gromadziła jego dzieła i uzupełniająca je korespondencyę, strzegąc ich pieczołowicie

b

w stworzonym przez nią archiwum, która pośmiertne pisma brata po części sama wydała, po części wiernie wydać poleciła, która z nieustrudzoną zapobiegliwością odtworzyła znakomity obraz jego życia od dzieciństwa do śmierci — Wydział filozoficzny Uniwersytetu Jenajskiego udziela godności doktorki filozofii honoris causa“. — Zarazem wręczył jej Prof. Eucken jako dar honorowy zbiór rozpraw p. t. „Pamięci Fryderyka Nietzschego“, obejmujący 16 prac, przeważnie tyczących się filozofii i osoby Nietzschego.

Dr. Hans Driesch, zw. profesor filozofii w Kolonii, przyjął powołanie na Uniwersytet lipski.

NEKROLOGIA.

Dr. Bolesław Mańkowski, Dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, Docent pedagogiki w tymże Uniwersytecie z tytułem zwyczajnego Profesora Uniwersytetu, Kierownik Seminarium pedagogicznego, w roku 1904 członek Komisji rewizyjnej a w latach 1905—1913 zastępca członka Wydziału Polskiego Towarzystwa filozoficznego, w latach 1911—1918 członek Komitetu redakcyjnego „Ruchu filozoficznego“, ur. 20. listopada 1852 w Lubaczowie, zmarł 26. sierpnia 1921 we Lwowie. — Ogłosił m. i. drukiem: O psychicznych zboczeniach fantazy, Lwów, 1880. — Ueber die absolut-apriorischen Elemente der theoretischen Erkenntnis. Lwów, 1888. — Filozoficzne podstawy teorii wychowania, Lwów, 1896.

Giannantonio Zanon, fizyk i filozof włoski, ur. w r. 1845, zmarł z końcem r. 1920. Ogłosił drukiem m. i.: La dottrina di S. Tommaso d'Aquino, guida sicura agli intelletti, 1881. — Dottrina dell'Aquinato intorno alla lice corporale, 1884. — L'Ipotismo genuino, questione fisica, fisiologica e filosofica, 1891. — Forma e materia. La Favilla, 1891. — Abrégé de doctrine Peripatéticienne et Thomiste sur la nature des corps inorganiques et sur les forces physiques. Annales de Philosophie, 1888.

Dr. Otto Willmann, były profesor uniwersytetu niemieckiego w Pradze, ur. w r. 1839 w Lesznie (Poznańskie), zmarł w Litomierzycach w lipcu 1920. Ogłosił drukiem prócz dzieł pedagogicznych m. i.: Geschichte des Idealismus, 1894—1897; 2. Aufl. 1907. — Philosophische Propädeutik: I. Logik, 1901; 2. Aufl. 1908; 3. u. 4. Aufl. 1912; II. Empirische Psychologie, 1904; 2. Aufl. 1908; 3. u. 4. Aufl. 1913; III. Historische Einführung in die Metaphysik, 1913. — Grundlinien idealer Weltanschauung, 1905. — Aristoteles als Pädagog und Didaktiker, 1908. — Die wichtigsten philosophischen Fachausdrücke in historischer Anordnung, 1909. — Zur Sprachphilosophie. Jahrbuch für Philosophie und spekulative Theologie, 1910. — Aus der Werkstatt der philosophia perennis. Gesammelte philosophische Schriften, 1912. (Zawiera 38 rozpraw

a

ujętych w następujące kategorie: Zur Wissenschaftslehre. Zur Philosophiegeschichte. Zu den Streitfragen der Gegenwart. Zur theoretischen Philosophie. Zur praktischen Philosophie).

Konrad Lange, profesor historii sztuki w Uniwersytecie tybingijskim, ur. 1885 w Getyndze, umarł w sierpniu b. r. W kołach filozofów, zwłaszcza estetyków, znany jest jako twórca teorii „świadomego łudzenia siebie“ (bewusste Selbsttäuschung); w zakres estetyki i teorii sztuki wchodzi z jego dzieł: Die bewusste Selbsttäuschung als Kern des künstlerischen Genusses, 1895. — Gedanken zu einer Aesthetik auf entwicklungsgeschichtlicher Grundlage, 1897. — Das Wesen der Kunst. Grundzüge einer realistischen Kunstlehre, 1901. — Ueber die Methode der Kunstphilosophie, 1904.

KSIAŻKI NADEŚLANE REDAKCYI.

Baumgarten Fr. Einige Bemerkungen zur Frage der Berufseignungsprüfung. Leipzig, 1919.

Baumgarten Fr. Dr. Berufswünsche und Lieblingsfächer begabter Berliner Gemeindegänger. Langensalza, 1921.

Bikeles G. und Zbyszewski L. Über den Einfluss der Reizung des Gehirnes (Oblongata) mittels Wechselströme auf das herzhemmende und vasomotorische Zentrum sowie auf die Atmung. Berlin, 1920.

Bikeles G. und Zbyszewski L. Versuche über die Wirkung der an der lumbosakralen Gegend der Wirbelsäule applizierten Wechselströme. Berlin, 1920.

Birkenmajer A. Prądy umysłowe XII i XIII. stulecia. Kraków, 1921.

Błachowski St. O niektórych związkach, zachodzących między typami pamięciowymi. Poznań, 1921.

Sześć broszur politycznych z XVI. i początku XVII. stulecia. Wydał B. Ulanowski. Kraków, 1921.

Dwie broszury prawne z r. 1602 i 1608. Wydał B. Ulanowski. Kraków, 1921.

Chmaj L. Marcin Ruar. Studium z dziejów racjonalizmu religijnego w Polsce. Kraków, 1921.

International Conciliation. - Nry 159—164, february-july 1921.

Danysz A. Studya z dziejów wychowania w Polsce. Kraków, 1921.

Einstein A. O szczególnej i ogólnej teorii względności. (Wykład przystępny). Przełożył M. T. Huber. Lwów-Warszawa, 1921.

Fundamenta mathematicae. Tom II. Warszawa, 1921.

Gorzycka-Wieleżyńska A. Wyniki badań znużenia umysłowego. Berlin, 1921.

Handel J. Problem rodzaju gramatycznego. Kraków, 1921.

b

Ingarden R. Ueber die Gefahr einer Petitio principii in der Erkenntnistheorie. — Jahrbuch für Philosophie und phänomenologische Forschung, Bd. IV. str. 545—568.

Kleiner J. Z badań nad źródłami filozofii Słowackiego. Lwów, 1916.

Lutosławski W. L'Etat national. Paris, 1917.

Lutosławski W. La Polonia e la guerra. Roma.

Lutosławski W. Bądźmy ludźmi. Warszawa, 1921.

Łempicki St. Dr. Śladem Komentarzy Cezara (Hetman Jan Zamoyski współpracownikiem Heidensteina). Zamość.

Łempicki St. Dr. Jan Zamoyski. Protetktor medycyny i medyków. (Kartka z dziejów mecenatu humanistycznego w Polsce). Lwów, 1921.

Łempicki Z. Idea renesansu. Lwów, 1919.

Michalski K. Ks. Wpływ Oksfordu na filozofię Jana z Mirecourt. Kraków, 1921.

Misicki T. X. Dr. Henryk Sienkiewicz. Największy z pisarzy świata. Chicago, 1917.

Misicki T. X. Dr. Stanisław Tarnowski. Studium. Buffalo, N. Y., 1918.

Muzeum XXXV (1920). 3. 4. XXXV (1921). 1. 2.

Peretiatkowicz A. Dr. Filozofia społeczna J. J. Rousseau'a. Wyd. 2. Poznań, 1921.

Prevorsoensis Thomas. In Henricum Sienkiewicz diatribe. Chicago, 1917.

Przemysł chemiczny. V (1921). 1.—10.

Przegląd Teologiczny. II. 1. 2.

Radwan Pragłowski K. Dr. Praktyczna lekcja hipnotyzmu. Lwów, 1921.

Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział historyczno-filozoficzny. Serya II. Tom XXXVII. Ogólnego zbioru tom 62. Kraków, 1921.

Smolikowski P. Ks. Ks. Piotr Semenenko. Chicago, 1921.

II. Sprawozdanie Państwowego Gimnazjum koedukacyjnego w Tomaszowie lubelskim. Rok szkolny 1919/20. Tomaszów lubelski, 1920.

Ministerstwo W. R. i O. P. Państwowe gimnazjum koedukacyjne im. Bartosza Głowackiego w Tomaszowie Lubelskim. III. Sprawozdanie. Rok szkolny 1920/21.

Sprawozdania Towarzystwa Naukowego we Lwowie. I (1921). 1.

Stout G. F. Zarys psychologii. Przełożył Dr. Cz. Znamierowski. Warszawa.

Szkoła powszechna, II (1921). 2.

Lwowski Tygodnik lekarski X (1920). 1., 4—12; XI (1921). 1.—9.

Zawirski J. Relatywizm filozoficzny a fizyczna teoria względności. Lwów, 1921.

Fundusz wydawniczy Ruchu filozoficznego.

Na fundusz wydawniczy Ruchu filozoficznego złożył w dalszym ciągu Dr. Ignacy Halpern 10.000 Mp.

Éditeurs: FÉLIX ALCAN - Paris; NICOLA ZANICHELLI - Bologna; WILLIAMS & NORGATE - London; WILLIAMS & WILKINS Co. - Baltimore; RUIZ HERMANOS - Madrid; THE MARUZEN COMPANY - Tokyo.

“SCIENTIA,”

REVUE INTERNATIONALE DE SYNTHÈSE SCIENTIFIQUE
Paraissant tous les mois (par livraisons de 100 à 120 pages chacune).
Directeur: EUGENIO RIGNANO.

EST LA SEULE REVUE à collaboration vraiment internationale.

EST LA SEULE REVUE d'une diffusion absolument mondiale.

EST LA SEULE REVUE de synthèse et d'unification du savoir, traitant des questions fondamentales de toutes les sciences: histoire des sciences, mathématiques, astronomie, géologie, physique, chimie, biologie, psychologie et sociologie.

EST LA SEULE REVUE qui, par des enquêtes auprès des savants et écrivains les plus éminents de tous les pays (*Sur les principes philosophiques des diverses sciences; Sur les questions astronomiques et physiques les plus fondamentales à l'ordre du jour; Sur la contribution que les divers pays ont apportée au développement des différentes branches scientifiques; Sur la question du vitalisme; Sur la question sociale; Sur les hautes questions d'ordre international soulevées par la guerre mondiale*), étudie les questions les plus importantes qui agitent les milieux savants et intellectuels du monde entier.

Elle a déjà publié des articles de MM.:

Abbot - André - Anthony - Arrhenius - Ashley - Bayliss - Beichman - Beneš - Bigourdan - Bohlin - Bohn - Bonnesen - Borel - Bottazzi - Bouty - Bragg - Brillouin - Bruni - Cabrera - Caracido - Carver - Castelnuovo - Caullery - Chamberlin - Charlier - Ciamician - Claparède - Constantin - Crommelin - Cvijic - Darwin - Delage - De Martonne - De Vries - Durkheim - Eddington - Edgeworth - Emery - Enriques - Fabry - Findlay - Fisher - Foà - Fowler - Fredericq - Galeotti - Golgi - Gregory - Guignebert - Hartog - Heiberg - Hinks - Inigues - Innes - Janet - Jespersen - Kapteyn - Karpiński - Kaye - Kidd - Knibbs - Langevin - Lebedew - Lloyd Morgan - Lodge - Loisy - Lorentz - Loria - Lowell - Matruchot - Maunder - Meillet - Moret - Moreaux - Muir - Naville - Pareto - Peano - Perrin - Picard - Pigou - Plans - Poincaré - Puisseux - Rabaud - Renard - Reuterskjöld - Rey Pastor - Righi - Rignano - Russell - Rutherford - Sagnac - Sarton - Sayce - Schiaparelli - Seligman - Sergi - Shapley - Sherrington - Smoluchowski - Soddy - Stojanovich - Struycken - Svedberg - Tannery - Teixeira - Thalbitzer - Turner - Vallaux - Vialleton - Vinogradoff - Volterra - Von Zeipel - Webb - Weiss - Westermarck - Wicksell - Willey - Zeeman - Zeuthen et plus de cent autres.

„Scientia“ publie ses articles dans la langue de leurs auteurs, et joint au texte principal un supplément renfermant les traductions françaises de tous les articles non français. Elle est ainsi complètement accessible à quiconque connaît la seule langue française. (Demander un numéro spécimen au Secrétaire Général de „Scientia“, Milan).

ABONNEMENT: fr. 50; sh. 40; dol. 10. BUREAUX DE LA REVUE: 43, Foro Bonaparte, Milan (Italie).

Secrétaire Général: Doct. PAOLO BONETTI.

SPIS RZECZY: Tadeusz Kotarbiński: O potrzebie zaniechania wyrazów „filozofia“, „filozof“, „filozoficzny“ i t. p. — Sprawozdania: Kleiner J., Z badań nad źródłami filozofii Słowackiego (J. Gw. Pawlikowski). — Kant E. Prolegomena do wszelkiej przyszłej metafizyki, która będzie mogła wystąpić jako nauka. Przełożył B. Bornstein (H. Bad). — Przegląd czasopism: Przegląd filozoficzny, XXIV (1921). 1. 2. — Scientia, Tom XXX. Nr. CXI. 7 — CXIII. 9. — Annalen der Philosophie. I (1919). — Grundwissenschaft, II (1921). 1. 2. — Archiv für Geschichte der Philosophie, XXVI. 1. 2. — Archiv für Rechts- und Wirtschaftsphilosophie, XIV (1920/21). 1.—3. — Archivio Italiano di psicologia, I (1920). 1.—3. — Archiv für die gesamte Psychologie, XLI (1921). 1. 2. — Rivista di filosofia neoscolastica, XIII (1921). 1. 2. — Zapiski bibliograficzne. — Wiadomości wydawnicze. — Wykłady, odczyty, referaty. — Z Polskiego Twa filozoficznego we Lwowie. — Organizacje. — Konkursy. — W sprawie propeutyki filozoficznej w szkole średniej. — Akademia ku uczczeniu pamięci Anieli Szcówny. — Wiadomości osobiste. — Nekrologia. — Książki nadesłane Redakcyi. — Fundusz wydawniczy Ruchu filozoficznego. — Ogłoszenia.

Red. odpowiedzialny: Dr. M. Treter.

I. Związkowa Drukarnia we Lwowie, Lindego, 4.